

การวิเคราะห์การโยกย้ายแรงงานรับจ้างกรีดยางในสวนยางไปสู่ภาคอุตสาหกรรม

จากบทที่ 4 เมื่อทำการวิเคราะห์ปัจจัยการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรมยางพาราทั้ง 3 ประเภทไปแล้ว และพบว่าปัจจัยแรงงานมีความสำคัญเป็นเช่นใด ในบทนี้จะทำการวิเคราะห์ในเรื่องของการโยกย้ายแรงงานจากสวนยางพาราออกมาเป็นแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งทำให้เกิดปัญหาของการขาดแคลนแรงงานรับจ้างกรีดยางในสวนยาง ส่งผลต่อปริมาณการผลิตผลิตของชาวธรรมชาติได้น้อยกว่าความสามารถจริง ๆ ที่จะผลิตได้ และอาจจะทำให้โรงงานอุตสาหกรรมยางพารามีวัตถุดิบไม่เพียงพอต่อกำลังการผลิตที่มีอยู่ ลักษณะการผลิตจึงอาจจะไม่เกิดการประหยัดจากขนาด (Economy Of Scale) ได้ ทำให้ภาวะการแข่งขันกับต่างประเทศอาจจะเกิดความเสียหายได้เนื่องจากต้นทุนสูงกว่าประเทศคู่แข่งทั้ง ๆ ที่สามารถจะลดต้นทุนการผลิตต่อหน่วยลงได้อีก

ในบทที่ 3 เราจะพบว่าอุตสาหกรรมยางพาราในจังหวัดศรีสะเกษมีการใช้แรงงานที่เป็นคนท้องถิ่นอยู่สูงมาก โดยในอุตสาหกรรมยางแผ่นรมควันจะมีคนท้องถิ่นทำงานอยู่ถึง 95.06 % (ดูในตารางที่ 3-4) และในจำนวนแรงงานทั้งหมดมีผู้ที่เคยประกอบอาชีพรับจ้างกรีดยางในสวนยางถึง 28.21 % แต่อย่างไรก็ตามจากคนท้องถิ่น 95.06 % นี้ นอกจากผู้ที่เคยประกอบอาชีพรับจ้างกรีดยางจำนวน 28.21 % นี้แล้ว ก็ยังมีพวกที่เหลือซึ่งเป็นเจ้าของสวนยางเองบ้างและเป็นลูกหลานเจ้าของสวนบ้าง ซึ่งก็เป็นผู้ที่ทำงานกรีดยางในสวนมาก่อน เพียงแต่มิได้เป็นแรงงานรับจ้างเท่านั้น

ในอุตสาหกรรมน้ำยางข้นก็เช่นเดียวกัน มีการใช้แรงงานซึ่งเป็นคนท้องถิ่นถึง 93.14% (ดูตารางที่ 3-6) และในจำนวนแรงงานทั้งหมดนั้นประกอบไปด้วยผู้ที่เคยทำงานรับจ้างกรีดยางมาก่อนถึง 74.18 %

อุตสาหกรรมแปรรูปไม้ยางพารา จะมีผู้ที่เคยประกอบอาชีพรับจ้างกรีดยางมาก่อนประมาณ 62.96 % (ดูในตารางที่ 3-8) และในจำนวนแรงงานทั้งหมดจะเป็นคนท้องถิ่นถึง 88.15 %

ดังนั้นทั้ง 3 อุตสาหกรรมจะมีการใช้แรงงานที่เป็นคนท้องถิ่นอยู่สูงมากถึงประมาณ 80-90 % และเป็นแรงงานที่เคยประกอบอาชีพรับจ้างกรีดยางมาก่อนเสียเป็นส่วนใหญ่โดยเฉพาะโรงงานน้ำยางข้น และโรงงานแปรรูปไม้ยางพารา

ข้อที่น่าสังเกตก็คือว่า โรงงานอุตสาหกรรมยางพาราเหล่านี้จะมีลักษณะการใช้แรงงานหญิงมากกว่าแรงงานชาย ยกเว้นอุตสาหกรรมน้ำยางข้นที่มีการใช้แรงงานชายมากกว่าแรงงานหญิงแต่โดยรวมแล้วจำนวนแรงงานของโรงงานทั้ง 3 กลุ่มนี้ ก็จะเป็นแรงงานหญิงมากกว่าชาย กล่าวคือมีการใช้แรงงานที่เป็นหญิงประมาณ 57.08 % และใช้แรงงานชายประมาณ 42.92 %

ตารางที่ 5-1

ลักษณะของแรงงานในอุตสาหกรรมยางพาราทั้ง 3 ประเภท

ณ สิ้นเดือน กันยายน 2537

ประเภทโรงงาน	แรงงานทั้งหมด 3 อุตสาหกรรม			แรงงานที่เคยรับจ้างกรีดยางมาก่อน			
	ชาย(%)	หญิง(%)	รวม	ชาย(%)	หญิง(%)	รวม	%
ยางแผ่นรมควัน	1,146(42)	1,608(58)	2,754	352(45)	425(55)	777	28.21
น้ำยางข้น	163(53)	143(47)	306	121(53)	106(47)	227	74.18
แปรรูปไม้ยางพารา	841(43)	1,108(57)	1,949	495(40)	732(60)	1,227	62.96
รวม	2,150	2,859	5,009	968	1,263	2,231	
%	42.92	57.08	100	43.39	56.61	44.54	

ที่มา: จากการสำรวจโรงงานอุตสาหกรรมยางในจังหวัดศรีสะเกษ กันยายน 2537

เมื่อพบว่ามีการใช้แรงงานหญิงมากกว่าชายแล้ว ยังพบอีกว่าจากแรงงานทั้งหมดนั้น จะเป็นแรงงานที่เคยรับจ้างกรีดยางมาก่อนถึงประมาณ 44.54 % และในจำนวนนี้จะเป็นแรงงานหญิงถึง 56.61 % เป็นแรงงานชายประมาณ 43.39 %

ดังนั้นจากสมมติฐานข้อ 4 ที่ว่าแรงงานในอุตสาหกรรมช่างพารา จังหวัดศรีสะเกษส่วนใหญ่ จะโยกย้ายมาจากแรงงานรับจ้างในสวนช่างพารา จึงยอมรับได้ โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมน้ำ ช่างชั้น และแปรรูปไม้ช่างพาราที่แรงงานเคยรับจ้างกรีดยางมาก่อนถึง 74.18 % และ 62.96 % ตามลำดับ นอกจากนี้อุตสาหกรรมช่างแผ่นรมควัน และอุตสาหกรรมแปรรูปไม้ช่างพาราจะมีสัดส่วน แรงงานหญิงประมาณ 60 % ขณะที่แรงงานชายประมาณ 40 % จึงเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงาน หญิงมากกว่าชาย แต่อุตสาหกรรมน้ำช่างชั้นจะใช้แรงงานชายมากกว่าหญิงแต่ก็เป็นปริมาณที่เกือบ จะใกล้เคียงกัน

การดึงเอาแรงงานจากภาคส่วนข้างออกมาสู่ภาคอุตสาหกรรมทั้ง 3 นั้น จะพบว่าอุตสาหกรรมน้ำช่างชั้นจะมีสัดส่วนของแรงงานที่เคยรับจ้างกรีดยางมากที่สุด รองลงมาได้แก่ อุตสาหกรรมแปรรูปไม้ช่างพารา และสุดท้ายอุตสาหกรรมช่างแผ่นรมควัน แต่อย่างไรก็ตาม สามารถเห็นได้อย่างชัดเจนว่าการใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมจะเป็นแรงงานที่มีภูมิลำเนา อยู่ในท้องถิ่น คือประมาณ 80-90 % ซึ่งคนท้องถิ่นเหล่านี้จะเป็นผู้ที่เคยประกอบอาชีพทำสวนยาง รับจ้างกรีดยางมาแล้วเป็นส่วนใหญ่

ดังนั้นโรงงานอุตสาหกรรม จึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดึงเอาแรงงานในสวนช่างพารา และทำให้ขาดแคลนผู้ที่รับจ้างกรีดยาง ซึ่งการอพยพโยกย้ายงานระหว่างภาคอุตสาหกรรมและภาค ส่วนชานนี้ จะอธิบายโดยใช้ทฤษฎีของ การโยกย้ายแรงงานระหว่างภาคเมืองกับชนบทของ Michael P. Todaro ที่อธิบายการโยกย้ายแรงงานของภาคชนบทเข้าสู่การเป็นแรงงานใน เมืองนั้น โดยความแตกต่างของรายได้ที่ผู้อพยพคาดหวังว่าจะได้รับจากภาคเมืองที่สูงกว่าภาคชน บทที่ทำอยู่เดิมจะเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจของผู้อพยพ

แรงงานในสวนช่างพารานั้นส่วนใหญ่ในจังหวัดศรีสะเกษจะเป็นคนในท้องถิ่นเอง หรือมาจาก จังหวัดใกล้เคียงในแถบภาคใต้ของไทย ไม่ค่อยมีแรงงานที่มาจากส่วนอื่น ๆ เช่น ภาคตะวันออก เฉียงเหนือของไทย ฉะนั้นแรงงานเหล่านี้จะคุ้นกับสภาพการทำงานในสวนช่างเป็นอันดับ 1 มีความชำนาญในการกรีดยางและกรีดยาง แต่ในปัจจุบันจะพบว่าแรงงานเหล่านี้เริ่มหันเหออกไปสู่การ เป็นแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมกันมากขึ้น ตามความแตกต่างของรายได้ระหว่างค่าจ้างใน โรงงานอุตสาหกรรม และค่าจ้างในสวนช่าง อีกทั้งอัตราการเติบโตของโรงงานอุตสาหกรรมใน จังหวัดศรีสะเกษด้วย ซึ่งเราจะพิจารณาจากตารางที่ 5-2 และ 5-3

ตารางที่ 5-2

ข้อมูลค่าจ้างแรงงานรับจ้างกรีดยางเฉลี่ยต่อวัน จังหวัดตรัง

ระหว่างปี 2527-2536 (ผลผลิตสูง)

ปี	ผลผลิตยาง (ก.ก./ไร่ต่อวัน)	แรงงาน 1 คน กรีดยางได้ 7 ไร่/วัน จะได้ผลผลิต (ก.ก.)	1 ปีกรีดยางได้ 150 วัน ได้ผลผลิตรวม (ก.ก.)	รายได้กรีดยางแบบ 6:4					
				ส่วนแบ่งคน กรีดยาง 4 ส่วน (ก.ก.)	รายได้ที่มอบแก่เกษตรกร		รายได้เฉลี่ยต่อวันใน 1 ปี		
					ปีราคา 16 บาท/กก.	ปีราคา 17 บาท/กก.	ปีราคา 16 บาท/กก.	ปีราคา 17 บาท/กก.	
2527	1.6	11.2	1,680	672	10,752	11,424	29.46	31.30	
2528	1.7	11.9	1,785	714	11,424	12,138	31.30	33.25	
2529	1.8	12.6	1,890	756	12,096	12,852	33.14	35.21	
2530	1.9	13.3	1,995	798	12,768	13,566	34.98	37.17	
2531	2	14	2,100	840	13,440	14,280	36.82	39.12	
2532	2.1	14.7	2,205	882	14,112	14,994	38.66	41.08	
2533	2.2	15.4	2,310	924	14,784	15,708	40.50	43.04	
2534	2.3	16.1	2,415	966	15,456	16,422	42.35	44.99	
2535	2.4	16.8	2,520	1,008	16,128	17,136	44.19	46.95	
2536	2.5	17.5	2,625	1,050	16,800	17,850	46.03	48.90	

ที่มา: ปรับปรุงจากข้อมูลของสถาบันวิจัยยาง

ตารางที่ 5-3

ดัชนีราคา, อัตราค่าจ้างของภาคอุตสาหกรรมและส่วนขยาย
ระหว่างปี 2527-2536

ปี	อัตราค่าจ้างภาคส่วนขยาย			ดัชนี ราคา	อัตราค่าจ้างภาคอุตสาหกรรม		
	ส่วนแบ่ง* ปริมาณ ขยายที่ได้ รับต่อปี (ก.ก.)	WR/ปี* (กรี๊ดได้ 150 วัน) ราคา 17 บาท/ก.ก	รายได้แท้ จริงWR/P		ค่าจ้าง อุตสาหกรรม (ค่าแรงขั้นต่ำ) บาท (P)	W/ปี (250วัน)	รายได้ แท้จริง W/P
2527	672	11,424	11,826	96.6	56	14,000	14,493
2528	714	12,138	12,411	97.8	59	14,750	15,082
2529	756	12,852	12,852	100.0	59	14,750	14,750
2530	798	13,566	13,300	102.0	61	15,250	14,951
2531	840	14,280	13,472	106.0	61	15,250	14,387
2532	882	14,994	13,693	109.5	65	16,250	14,840
2533	924	15,708	13,530	116.1	74	18,500	15,935
2534	966	16,422	13,169	124.7	82	20,500	16,439
2535	1,008	17,136	13,263	129.2	94	23,500	18,189
2536	1,050	17,850	13,411	133.1	102	25,500	19,159

ที่มา: 1. สำนักงานแรงงานจังหวัดตรัง
2. * ปรับปรุงจากข้อมูลของสถาบันวิจัยขยาย
3. ข้อสมมติ ให้ความแตกต่างของวันทำงานระหว่างภาคอุตสาหกรรม และภาคส่วนขยาย
ที่มีอยู่ 100 วันนั้น เกษตรกรมิได้ใช้ไปในทางที่ก่อให้เกิดรายได้แต่อย่างใด

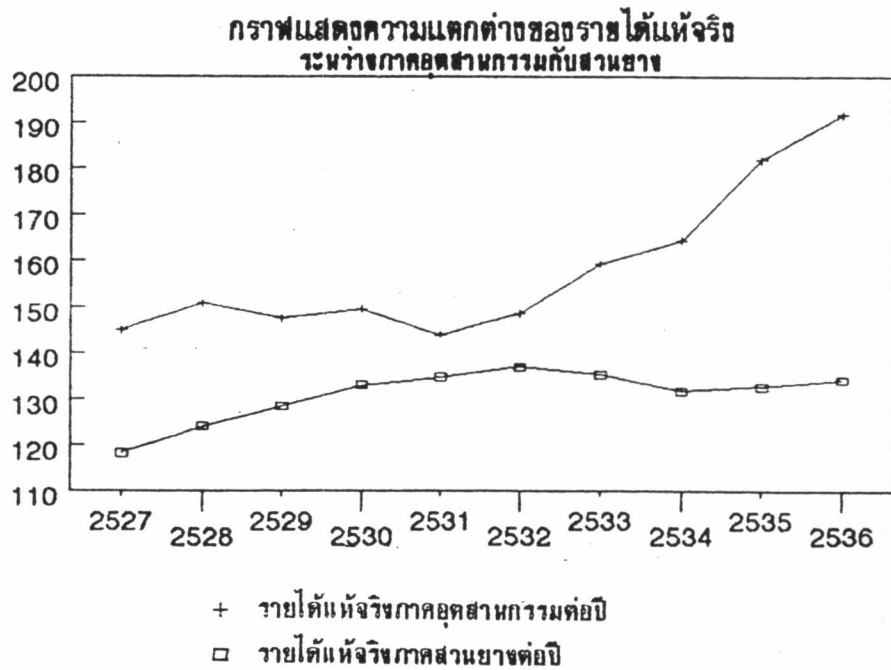
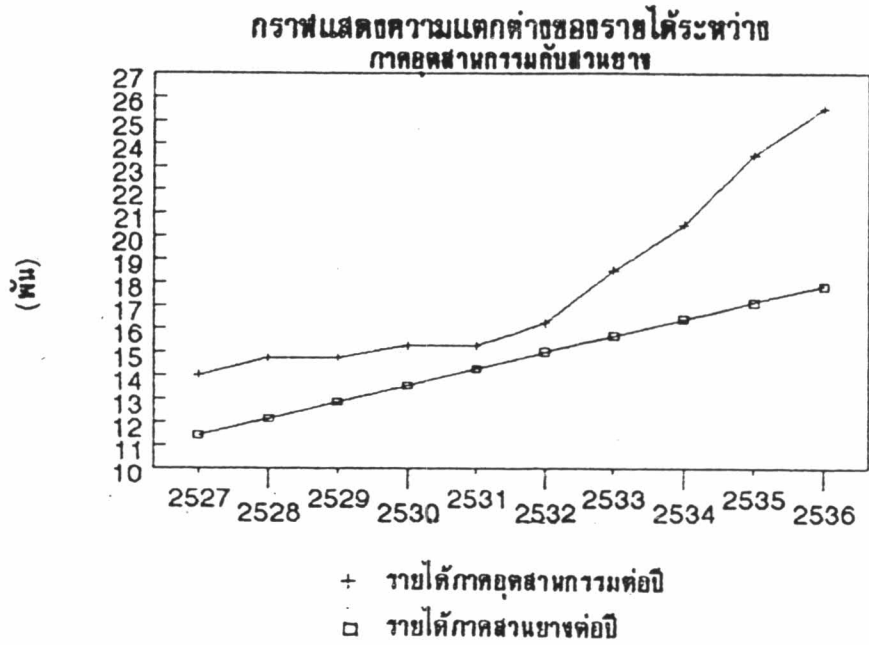
จากตารางที่ 5-2 จะพบว่าค่าจ้างแรงงานรับจ้างกรีดยางในส่วนยางจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี เนื่องจากผลของการใช้ยางพันธุ์ดีปลูกแทนพันธุ์พื้นเมือง และเทคนิคการกรีดยางที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ค่าจ้างกรีดยางนี้จะคิดที่ราคา 17 บาท/กิโลกรัม เพราะเป็นราคาเฉลี่ยตลอดปีของแต่ละปี ซึ่งจะพบว่าตลอดระยะเวลาตั้งแต่ปี 2527-2536 นั้น ราคาเฉลี่ยต่อปีจะอยู่ในระดับ 16-17 บาท/กิโลกรัม มาโดยตลอด ซึ่งในที่นี้จะใช้ราคานี้เป็นเกณฑ์และคิดที่ส่วนยางแบบให้ผลผลิตสูง (พันธุ์ดี)

จากค่าจ้างกรีดยางต่อวัน ที่สูงขึ้นในแต่ละปีนั้น เราจะสามารถหาค่าของรายได้/ปี (WR/ปี) จากการเป็นแรงงานรับจ้างกรีดยางได้โดย เราทราบว่ามีการกรีดยางในจังหวัดตรังนั้น (ในภาคใต้ส่วนใหญ่) จะทำการกรีดยางได้เต็มที่ไม่เกิน 150 วัน/ปี เนื่องจากมีช่วงฤดูฝนที่ยาวนานกว่าภาคอื่น ๆ ดังนั้นจะได้รายได้เฉลี่ยต่อปีโดยคิดที่ 150 วัน แต่เมื่อนำมาทำเป็นรายได้ที่แท้จริง (Real Wage) โดยนำเอาดัชนีราคามาถ่วงน้ำหนัก (ดัชนีราคาใช้ปี 2529 เป็นปีฐาน) จะพบว่ารายได้ที่แท้จริงจากภาคส่วนยางนั้นมิได้สูงขึ้นมากตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา โดยในปี 2527 มีค่าเฉลี่ยประมาณ 118.26 บาท แต่ในปี 2536 มีค่าประมาณ 134.11 บาท เพิ่มขึ้นเพียง 15.85 หน่วย หรือคิดเป็นอัตราเพิ่ม 13.40 % เท่านั้น

ในขณะเดียวกัน ค่าจ้างในภาคอุตสาหกรรมซึ่งคิดที่อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ และโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ จะตั้งจำนวนวันทำงานไว้ประมาณ 250 วัน/ปี ก็จะทำให้หารายได้แท้จริงต่อปีของภาคอุตสาหกรรมได้ และพบว่าในภาคอุตสาหกรรมจะมีรายได้แท้จริงเพิ่มขึ้นจากปีก่อน ๆ มาก โดยในปี 2527 รายได้แท้จริงมีค่าประมาณ 144.93 บาท แต่ในปี 2536 เพิ่มขึ้นเป็น 191.59 บาท ซึ่งเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นถึง 46.66 หน่วย หรือคิดเป็นอัตราเพิ่ม 32.19 %

ทั้งนี้ข้อสมมติที่ว่า จำนวนวันทำงานระหว่าง 2 ภาคที่แตกต่างกันอยู่ 100 วัน เกษตรกรมิได้นำมาประกอบอาชีพใด ๆ ที่ก่อให้เกิดรายได้

กราฟ แสดงความแตกต่างของรายได้ระหว่างภาคอุตสาหกรรมกับส่วนขยาย

ตารางที่ 5-4

ข้อมูลแรงงานของจังหวัดศรีสะเกษ ปี 2527-2536

ปี	กำลัง แรงงานใน เมือง(S)	ระดับการ จ้างงานใน เมือง(N)	อัตราการ ว่างงานในเมือง [(S-N)/S]	จำนวนแรงงาน ในโรงงาน อุตสาหกรรม	ตำแหน่งงาน อุตสาหกรรม ที่เพิ่มขึ้น(ชN)
2527	18,738	17,376	0.07	39,761	5,771
2528	23,669	22,313	0.06	44,156	4,395
2529	23,100	20,798	0.10	44,887	731
2530	23,123	21,560	0.07	45,325	438
2531	26,561	24,289	0.09	101,125	55,800
2532	34,765	32,836	0.06	101,800	675
2533	36,559	34,812	0.05	114,344	12,544
2534	36,864	35,343	0.04	115,210	866
2535	38,248	36,942	0.03	120,145	4,935
2536	42,275	39,558	0.06	145,362	25,217

ที่มา : 1. สำนักงานแรงงานจังหวัดศรีสะเกษ

2. รายงานผลการสำรวจแรงงาน(การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร)ทั่ว
ราชอาณาจักร ปี 2527-2536

จากตารางที่ 5-4 เมื่อเรหาค่าของอัตราการว่างงานได้จากกำลังแรงงานในเมือง (S) และระดับการจ้างงานในเมือง (N) จะพบว่าอัตราการว่างงานในเมืองของจังหวัดศรีสะเกษมีค่าที่ไม่สูงมากนักคืออยู่ในระดับโดยเฉลี่ยประมาณ 6.3 %

แต่จำนวนแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมของจังหวัดศรีสะเกษ จะมีลักษณะของการเพิ่มจำนวนแรงงานที่ไม่แน่นอนบางปีมีการเพิ่มมากเช่นในปี 2531 ที่มีการเพิ่มความต้องการแรงงานสูงถึง 55,800 คน เนื่องจากการเปิดดำเนินการของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และอุตสาหกรรมใหม่เกิดขึ้น อาทิเช่น อุตสาหกรรมอาหารกระป๋อง และอุตสาหกรรมยางพารามากถึง 30 โรงงาน ในปี 2533 ประมาณ 19 โรงงาน และในปี 2536 มีจำนวนประมาณ 31 โรงงาน* ทำให้โอกาสที่จะได้งานทำในโรงงานอุตสาหกรรมของจังหวัดศรีสะเกษ (π) จึงมีค่าแตกต่างกันไปในแต่ละปีซึ่งค่าของโอกาสที่จะได้งานทำในโรงงานอุตสาหกรรมของจังหวัดศรีสะเกษ (π) นี้จะสามารถหาได้โดย เป็นอัตราส่วนระหว่าง ตำแหน่งงานของอุตสาหกรรมที่เปิดรับเพิ่มขึ้น (χN) ต่อกำลังแรงงานในเมืองที่กำลังว่างงาน (S-N) หรือเขียนเป็นสูตรได้คือ

$$\chi N$$

$$\pi = \frac{\quad}{\quad}$$

$$S-N$$

π = โอกาสที่จะได้งานทำในโรงงานอุตสาหกรรมของจังหวัดศรีสะเกษ

π₋ = โอกาสที่จะไม่ได้งานทำในภาคอุตสาหกรรม หรือเท่ากับโอกาสที่จะกลับไปทำสวนยาง

χ = อัตราสุทธิของการสร้างงานใหม่ในภาคอุตสาหกรรม (%)

N = ระดับของการจ้างงานในเมืองของจังหวัดศรีสะเกษ

S = กำลังแรงงานในเมืองของจังหวัดศรีสะเกษ

แต่ปัญหาก็คือ เราต้องการหาค่า χN = ตำแหน่งงานของอุตสาหกรรมที่เปิดรับเพิ่มขึ้น มิใช่ค่าของตำแหน่งงานในภาคเมืองที่เปิดรับเพิ่มขึ้นในการวิจัยนี้จึงประสงค์ค่า χN โดยใช้ค่าของจำนวนตำแหน่งงานในภาคอุตสาหกรรมที่เปิดรับในแต่ละปี ซึ่งเป็นข้อมูลของสำนักงานแรงงานจังหวัดศรีสะเกษ เมื่อนำมาหารด้วยกำลังแรงงานในเมืองที่ว่างงานก็จะได้ค่าของโอกาสที่จะได้งานทำในภาคอุตสาหกรรม

* ข้อมูลจากสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดศรีสะเกษ ปี 2537

สำหรับโอกาสที่จะกลับไปทำสวนยาง (π_r) จะกำหนดให้เท่ากับ 1 เนื่องจากงานในสวนยางสามารถที่จะหาได้ง่าย ในกรณีที่หางานในภาคอุตสาหกรรมไม่ได้สามารถที่จะหันกลับไปรับจ้างกรีดยางได้ทันที เพราะมีความต้องการแรงงานสูงอีกทั้งภาคเกษตรสวนยางก็มีขนาดใหญ่มากในภาคใต้ เพราะฉะนั้นจากความยืดหยุ่นของอุปทานแรงงานในเมืองซึ่งก็คือ ปริมาณของแรงงานในสวนยางที่จะอพยพไปสู่โรงงานอุตสาหกรรม ค่าการคาดการณืในความแตกต่างของรายได้ระหว่างภาคอุตสาหกรรมกับภาคสวนยาง ($\partial S/S / \partial d/d$ = Migration Response Function) จะมีค่าเท่ากับความแตกต่างของค่าจ้างที่คาดการณืว่าจะได้รับ ระหว่างภาคอุตสาหกรรม และภาคสวนยาง คูณกับอัตราการว่างงาน ณ ค่าจ้างในอุตสาหกรรมช่วงเวลานั้น ๆ นั่นคือ

$$\frac{\partial S/S}{\partial d/d} = \left[\frac{[(W/P) \times \pi] - [(WR/P) \times \pi_r]}{W/P} \right] \times \frac{(S-N)}{S}$$

ซึ่งถ้าความยืดหยุ่นของการอพยพออกของแรงงานรับจ้างกรีดยางไปสู่ภาคเมือง ($\frac{\partial S/S}{\partial d/d}$)

มีค่ามากเกินไปจนผลที่คำนวณได้ จะแสดงถึงเกิดการว่างงานในเมืองเนื่องจากงานในอุตสาหกรรมมีการรับเต็มที่แล้ว

5.1 การวิเคราะห์การโยกย้ายแรงงาน กรณีแรงงานรับจ้างกรีดยางอยู่ไกลจากโรงงานอุตสาหกรรม

การวิเคราะห์ในส่วนนี้จะเป็นการพิจารณาถึงความต้องการ หรือการตอบสนองของการโยกย้ายแรงงานไปสู่ภาคเมือง หรืออุตสาหกรรมของแรงงานรับจ้างกรีดยางที่มีต่อความแตกต่างของอัตราค่าจ้างระหว่าง 2 ภาคนี้ โดยส่วนใหญ่แรงงานรับจ้างกรีดยางที่อยู่ไกลจากโรงงานอุตสาหกรรมจะมีความแตกต่างจากแรงงานกรีดยางที่อยู่ใกล้โรงงานอุตสาหกรรม เนื่องจากไม่สามารถปรับตัวต่อการทำงานทั้งในสวนยางและในโรงงานอุตสาหกรรมได้ เพราะข้อจำกัดการเดินทางที่ไกลทำให้ต้นทุนในการเดินทางสูงและเวลาในการพักผ่อนน้อยลง

ตารางที่ 5-5

การหาความยืดหยุ่นของการโยกย้ายแรงงาน (Migration Response Function)
กรณีแรงงานรับจ้างกรีดยางประกอบอาชีพรับจ้างกรีดยางอย่างเดียว

ปี	โอกาสที่จะได้งานทำ ในโรงงานอุตสาหกรรม $\pi = \gamma N / (S - N)$	โอกาสที่จะไม่ได้ งานทำ=โอกาสที่จะ กลับไปทำสวนยาง $\pi_r = 1$	$C = \frac{(W/P \times \pi) - (WR/P \times \pi_r)}{W/P}$	$\frac{\partial S/S}{\partial d/d} = C \times \frac{(S - N)}{S}$
2527	1.00	1.00	0.184	0.0130
2528	1.00	1.00	0.177	0.0110
2529	0.32	1.00	-0.550	-0.0550
2530	0.28	1.00	-0.610	-0.0430
2531	1.00	1.00	0.064	0.0060
2532	0.35	1.00	-0.570	-0.0340
2533	1.00	1.00	0.150	0.0080
2534	0.57	1.00	-0.230	-0.0090
2535	1.00	1.00	0.270	0.0080
2536	1.00	1.00	0.300	0.0180
AVG				-0.0077

ที่มา: 1. สำนักงานแรงงานจังหวัดศรีสะเกษ

2. ประมาณการกำลังแรงงานและการมีงานทำ ปี 2526-2536 กองวิชากรมและแผนงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

ดังนั้น ในการวิเคราะห์การโยกย้ายแรงงานรับจ้างกรีดยางจึงต้องแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็นสองส่วน เพื่อให้การอธิบายการโยกย้ายถูกต้องตามความเป็นจริงมากยิ่งขึ้นซึ่งค่าที่ได้นี้แสดงดังตารางที่ 5-5 สามารถอธิบายได้ว่า ถ้าความแตกต่างของค่าจ้างทั้ง 2 ภาคนี้เปลี่ยนแปลงไป จะมีผลกระทบต่อ การโยกย้ายแรงงานในส่วนยางพาราไปสู่โรงงานอุตสาหกรรมมีขนาดเท่าใด โดยพบว่าในปี 2527 ความยืดหยุ่นของการโยกย้ายแรงงานต่อความแตกต่างของค่าจ้างที่คาดการณ์ระหว่าง 2 ภาคนี้มีค่าเท่ากับ 0.013 หมายความว่าความแตกต่างของค่าจ้างระหว่างภาคสวนยางและภาคอุตสาหกรรม ในปี 2527ซึ่งเปลี่ยนแปลงไป 1 % ได้ทำให้เกิดการโยกย้ายของแรงงานในส่วนยางไปสู่ภาคอุตสาหกรรม 0.013 % ทั้งนี้ในปี 2528 2531 2533 2535 และ 2536 ก็เช่นเดียวกัน โดยค่าความยืดหยุ่นของการอพยพออกของแรงงานรับจ้างกรีดยางมีค่าเท่ากับ 0.011 0.006 0.008 0.008 และ 0.018 ตามลำดับ เนื่องจากระดับของงานในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงมาก ส่งผลให้โอกาสที่จะได้งานทำมีถึง 100 % ซึ่งทำให้รายได้ที่คาดว่าจะได้รับจากการอพยพออกไปสู่ภาคเมือง มากกว่ารายได้ที่คาดว่าจะได้รับจากภาคสวนยาง แรงงานจึงอพยพออกจากภาคสวนยาง

สำหรับในปีอื่น ๆ ได้แก่ ปี 2529 2530 2532 และ 2534 เราจะพบว่าค่าความยืดหยุ่นนี้มีค่าเป็นลบ ซึ่งหมายความว่า แม้ว่าอัตราค่าจ้างของทั้ง 2 ภาคนี้จะมีค่าแตกต่างกันมากขึ้นก็ตาม แต่จะพบว่าการสร้างงานใหม่ในภาคอุตสาหกรรมต่ำมาก ส่งผลให้โอกาสที่จะได้งานทำในภาคอุตสาหกรรมหลังจากที่อพยพออกมาจากสวนยางนั้นมีค่าลดลงไปด้วยเช่นในปี 2529 ค่าของโอกาสที่จะได้งานทำในภาคอุตสาหกรรมมีเพียง 0.32 หรือ 32% ในขณะที่ปี 2530 ก็มีเพียง 0.28 หรือคิดเป็น 28 % นอกจากนั้นในปี 2532 และ 2534 ก็มีค่าประมาณ 35 % และ 57 % เช่นกันส่งผลให้การตัดสินใจของแรงงานรับจ้างกรีดยางเลือกที่จะไม่อพยพออกจากสวนยางเพราะโอกาสของการได้งานทำในภาคอุตสาหกรรมที่ต่ำจะส่งผลให้รายได้ที่คาดการณ์ว่าจะได้รับจากการอพยพออกมาสู่เมือง $[(W/P) \times \pi]$ นั้นจะมีค่าน้อยกว่า รายได้ที่คาดว่าจะได้รับจากภาคสวนยาง $[(WR/P) \times \pi_r]$ เช่นในปี 2529 รายได้ที่คาดว่าจะได้รับจากการอพยพสู่เมืองจะมีค่าเท่ากับ $147.50 \times 0.32 = 47.2$ บาท ในขณะที่รายได้ที่คาดว่าจะได้รับจากภาคสวนยางจะมีค่าเท่ากับ $128.52 \times 1 = 128.52$ บาท เป็นต้น เนื่องจากภาคสวนยางสามารถให้รายได้แน่นอนโดยไม่ต้องเสี่ยงที่จะตกงาน ถึงแม้ว่าค่าจ้างจะต่ำกว่าภาคอุตสาหกรรม แต่ภาคอุตสาหกรรมจะมีความเสี่ยงจากการไม่ได้งานทำสูงกว่า

จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยในรอบ 10 ปี คือตั้งแต่ปี 2527-2536 จะเห็นว่าค่าความยืดหยุ่นโดยเฉลี่ยจะมีค่าเท่ากับ -0.0077 ซึ่งเป็นค่าติดลบ หมายความว่าในรอบ 10 ปีนั้นความแตกต่างของรายได้ที่คาดว่าจะได้รับระหว่างภาคอุตสาหกรรมและภาคส่วนข้างเปลี่ยนแปลงไป จะไม่ทำให้แรงงานในส่วนข้างอพยพออก ค่าความยืดหยุ่นของการอพยพออกจึงติดลบ จะเห็นว่าถึงแม้อัตราค่าจ้างของทั้ง 2 ภาค จะแตกต่างกันมากขึ้นก็ตาม แต่ถ้าตำแหน่งงาน หรือความต้องการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมไม่ได้สูงขึ้นมากเพียงพอที่จะรับผู้อพยพจากภาคส่วนข้างได้ แรงงานก็จะมีความเสี่ยงต่อการว่างงานในเมืองสูง ทำให้รายได้ที่คาดว่าจะได้รับจากการอพยพออกสู่เมืองมีค่าต่ำกว่ารายได้ที่คาดการณ์ในภาคส่วนข้างก็ทำให้แรงงานไม่สามารถอพยพออกจากภาคส่วนข้าง และอาจจะมีแรงงานที่ว่างงานบางส่วนหันกลับไปรับจ้างกรีดยางมากขึ้น เพื่อรอเวลาของการเปิดรับแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมรอบใหม่

ในปี 2536 ซึ่งนับว่าเป็นช่วงของปีที่มีการพูดถึงปัญหาของการเริ่มขาดแคลนแรงงานรับจ้างกรีดยางกันมากจะเห็นว่าค่าความยืดหยุ่นของปี 2536 นี้มีค่ามากที่สุด คือประมาณ 0.018 หมายความว่าจากความแตกต่างของรายได้ระหว่าง 2 ภาคนี้ ในปี 2536 เปลี่ยนแปลงไป 1% จะส่งผลให้เกิดการอพยพออกของแรงงานรับจ้างกรีดยางในส่วนข้างพาราไปสู่ภาคอุตสาหกรรมถึงประมาณ 0.018% ทั้งนี้เพราะการปรับตัวของอัตราค่าจ้างขั้นต่ำในภาคอุตสาหกรรมสูงขึ้น ประกอบกับการขยายตัวของอุตสาหกรรมที่ทำให้เกิดการจ้างงานมากขึ้น ทำให้แรงงานรับจ้างกรีดยางโยกย้ายไปสู่โรงงานอุตสาหกรรมกันมาก

5.2 การวิเคราะห์การโยกย้ายแรงงาน กรณีแรงงานรับจ้างกรีดยางอยู่ใกล้โรงงานอุตสาหกรรม

แรงงานรับจ้างกรีดยางที่อยู่ใกล้โรงงานอุตสาหกรรมนี้ จะมีรูปแบบการตัดสินใจต่อการโยกย้ายที่แตกต่างจากพวกแรกเนื่องจากความสามารถในการปรับตัวต่อการประกอบอาชีพเดิมคือ รับจ้างกรีดยางและใช้อีกช่วงเวลาหนึ่งไปประกอบอาชีพโรงงานอุตสาหกรรมได้ โดยโรงงานอุตสาหกรรมนั้นจะอยู่ใกล้ ๆ กับส่วนข้าง แรงงานรับจ้างกรีดยางที่อยู่ใกล้ ๆ กับโรงงานอุตสาหกรรมเหล่านี้จะมีการแบ่งช่วงเวลาในการทำงานคือ จะทำการกรีดยางเวลาประมาณ 4.00-7.00 น. แล้วจะเริ่มเข้าไปทำงานโรงงานต่อในช่วง 8.00-17.00 น. ส่วนกระบวนการเก็บน้ำยางจนถึงแปรรูปเป็นยางแผ่นดิบจะปล่อยให้คนที่ทำอาชีพกรีดยางอย่างเต็มตัวรับภาระต่อไปซึ่งใช้จำนวนเพียงเล็กน้อยก็สามารถทำงานในช่วงนี้ต่อได้ สำหรับการคิดค่าจ้างของการกรีดยางอย่างเต็มตัวจะกระทำดังนี้

แรงงาน 1 คน จะสามารถกรีดยางได้ประมาณ 7-8 ไร่ต่อวัน
 1 ไร่ จะมีต้นยางที่กรีดยางได้ประมาณ 50-65 ต้น
 ดังนั้น โดยเฉลี่ย 7 ไร่ จะต้องกรีดยางประมาณ 350-400 ต้น

ซึ่งข้อมูลจากสถาบันวิจัยยาง ¹ ยางแผ่นดิบ ดังนี้	จะแสดงเวลาที่ใช้ในการกรีดยางจนถึงทำ
- เวลาที่ใช้กรีดยาง 350-400 ต้น ๆ ละ 30 วินาที รวม	150 - 180 นาที
- เวลาในการเดิน	30 - 45 นาที
- เวลาพัก	30 นาที
- เวลาเก็บยาง+ผสมสารเคมี	60 - 80 นาที
- ทำยางแผ่นและล้างถังใส่น้ำยาง	30 นาที
รวมประมาณ	300 - 365 นาที
หรือประมาณ	5 - 6 ชั่วโมง

ดังนั้นเราจะพบว่าถ้าทำการกรีดยางเดี่ยวจะใช้เวลาประมาณ 3 ชั่วโมง และถ้าจะทำการแปรรูปต่อจนได้ยางแผ่นดิบจะต้องใช้เวลาอีกประมาณ 3 ชั่วโมงเช่นกัน เราจะสามารถหาค่าจ้างกรีดยางออกมาเป็นรายชั่วโมงได้เพื่อจะหาค่าจ้างกรีดยางอย่างเดี่ยว ดังตารางที่ 5-6

¹ คู่มือยางพารา สำหรับท้องถิ่นแห้งแล้ง , สถาบันวิจัยยาง , กรมวิชาการเกษตร,
 2532 หน้า 54.

ตารางที่ 5-6

ค่าจ้างกรีดยาง กรณีแรงงานรับจ้างกรีดยางประกอบอาชีพ
เป็นแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมด้วย

ปี	ค่าจ้างกรีดยางรวม/ปี (WR/ปี ,150 วัน)	เฉลี่ยวันละ (คิดที่ 150 วัน)	ค่าจ้าง/ช.ม. (คิดที่ 6 ช.ม.)	ค่าจ้างกรีดยาง/วัน (3 ช.ม.)
2527	11,424	76.16	12.69	38.07
2528	12,138	80.92	13.49	40.47
2529	12,852	85.68	14.28	42.84
2530	13,566	90.44	15.07	45.21
2531	14,280	95.20	15.87	47.61
2532	14,994	99.96	16.66	49.98
2533	15,708	104.72	17.45	52.35
2534	16,422	109.48	18.25	54.75
2535	17,136	114.24	19.04	57.12
2536	17,850	119.00	19.83	59.49

(ต่อ)

- (ตารางที่ 5-6 ต่อ) -

ปี	ค่าจ้างรายช่าง/วัน (3 ช.ม.)	ค่าจ้างกรีดอย่างเดี่ยว/ปี (คิดที่ 150 วัน) OWR	ค่าจ้างแท้จริงกรีดอย่างเดี่ยว/ปี OWR/P
2527	38.07	5,710.50	5,913
2528	40.47	6,070.50	6,207
2529	42.84	6,426.00	6,426
2530	45.21	6,781.50	6,649
2531	47.61	7,141.50	6,737
2532	49.98	7,497.00	6,847
2533	52.35	7,852.50	6,764
2534	54.75	8,212.50	6,586
2535	57.12	8,568.50	6,632
2536	59.49	8,923.50	6,704

ที่มา : 1. สำนักงานแรงงานจังหวัดตรัง

2. ประมาณการกำลังแรงงาน และการมีงานทำ ปี 2526-2536 กองวิชาการและแผนงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

ตารางที่ 5-7

ความยืดหยุ่นของการโยกย้ายแรงงาน กรณีแรงงานรับจ้างกรีดยาง
อยู่ใกล้โรงงานอุตสาหกรรม

ปี	C2	$\frac{\partial S/S}{\partial d/d}$
2527	0.59	0.0413
2528	0.59	0.0354
2529	-0.116	-0.0116
2530	-0.165	-0.0115
2531	0.530	0.0477
2532	-0.110	-0.0066
2533	0.575	0.0288
2534	0.170	0.0068
2535	0.640	0.0192
2536	0.650	0.0390
	AVG	0.0189

- ที่มา :
1. สำนักงานแรงงานจังหวัดตรัง
  2. ประมวลผลการกำลังแรงงาน และการมีงานทำ ปี 2526-2536 กองวิชาการและแผนงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

หมายเหตุ 1. $C2 = \frac{[(W/P \times \pi) + OWR/P] - (WR/P \times \pi_r)}{(W/P)}$

(W/P)

2. $\frac{\partial S/S}{\partial d/d}$

$\frac{\partial S/S}{\partial d/d} = \frac{[C2 \times (S-N)]}{S}$

3. OWR/P = ค่าจ้างแท้จริงของการกรีดยางอย่างเดียว ไม่รวมค่าจ้างของการกรีดยางจนเป็นแผ่น

จากตารางที่ 5-7 จะพบว่า ความยืดหยุ่นการอพยพของแรงงานรับจ้างกรีดยางที่มีต่อความแตกต่างของรายได้ระหว่างสวนยางกับภาคอุตสาหกรรม $(\frac{\partial S/S}{\partial d/d})$ จะมีค่าทั้งบวกและลบใน

แต่ละปีแตกต่างกันไป ค่าความยืดหยุ่นดังกล่าว จะมีแนวคิดที่ว่า กรณีที่แรงงานรับจ้างกรีดยางอยู่ใกล้โรงงานอุตสาหกรรม จะทำให้แรงงานกรีดยางสามารถปรับตัว โดยประกอบอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นได้อีกอาชีพหนึ่ง

ฉะนั้นรายได้ที่คาดว่าจะได้รับจากการโยกย้ายไปสู่ภาคอุตสาหกรรมจึงเท่ากับ รายได้ที่คาดว่าจะได้รับจากภาคอุตสาหกรรม $(W/P \times \pi)$ รวมกับค่าจ้างแท้จริงที่ได้รับจากการกรีดยางอย่างเดี๋ยวน (OWR/P) โดยไม่ได้ทำการรีดจนเสร็จเป็นยางแผ่น ซึ่งจะคิดเป็นรายได้เพียงครั้งเดียวของอาชีพกรีดยางทั้งกระบวนการ(ดูในตารางที่ 5-6)

เมื่อจะหาความยืดหยุ่นของการโยกย้ายแรงงาน จึงต้องหาค่าของความแตกต่างในรายได้ที่คาดการณ์ว่าจะได้รับระหว่างภาคอุตสาหกรรม $[(W/P \times \pi) + (OWR/P)]$ กับภาคสวนยาง $[(WR/P) \times \pi_1]$ ซึ่งจะหาได้จากสูตร C2 ดังตารางที่ 5-7 และนำค่า C2 นี้มาคูณกับอัตราการว่างงานในเมือง $(S-N)/S$ ก็จะได้ค่าความยืดหยุ่นของการอพยพออกของแรงงานรับจ้างกรีดยางที่มีต่อรายได้ที่คาดการณ์ว่าจะได้รับระหว่างภาคอุตสาหกรรมกับสวนยางของกรณีที่แรงงานกรีดยางอยู่ใกล้โรงงานอุตสาหกรรม

จากค่าความยืดหยุ่นนี้จะชี้ให้เห็นว่าในปี 2527 ความแตกต่างของค่าจ้างที่คาดการณ์ระหว่าง 2 ภาคนี้เปลี่ยนแปลงไป 1 % จะส่งผลต่อการโยกย้ายของแรงงานรับจ้างกรีดยางไปสู่ภาคอุตสาหกรรมประมาณ 0.0413 % ในขณะที่ปี 2529 2530 และ 2532 ค่าความยืดหยุ่นจะมีค่าเท่ากับ -0.0116 -0.0115 และ -0.0066 หมายความว่าจากความแตกต่างของค่าจ้างระหว่าง 2 ภาคนี้ ไม่ทำให้เกิดการโยกย้ายของแรงงานในสวนยางไปสู่ภาคอุตสาหกรรมเพราะระดับของการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำมาก ทำให้โอกาสที่จะได้งานทำมีค่าต่ำ โดยเฉพาะในปี 2529 2530 และ 2532 มีค่าเพียง 32 % 28 % และ 35 % ตามลำดับเท่านั้นทำให้รายได้ที่คาดว่าจะได้รับจากการอพยพออกไปสู่ภาคอุตสาหกรรม น้อยกว่ารายได้ที่คาดว่าจะได้รับจากภาคสวนยาง แรงงานจึงไม่สามารถอพยพออกจากภาคสวนยางได้และยังอาจทำให้แรงงานที่ยังว่างงานอยู่ เนื่องจากงานในภาคอุตสาหกรรมรองรับไม่พอรันกลับไปทำงานในภาคสวนยางแทน

สำหรับในปี 2528 2531 2533 2534 2535 และ 2536 ค่าความผิดพลาดจะมีค่าเป็นบวก หมายความว่าความแตกต่างของอัตราค่าจ้างระหว่าง 2 ภาคนี้เปลี่ยนแปลงไป 1 % ส่งผลให้แรงงานรับจ้างกรีดยางอพยพออกไปสู่ภาคอุตสาหกรรมประมาณ 0.0354 %, 0.0477 %, 0.0288 %, 0.0068 %, 0.0192 % และ 0.039 % ตามลำดับ

จะเห็นว่ากรณีแรงงานรับจ้างกรีดยางที่อยู่ใกล้โรงงานอุตสาหกรรม จะมีการตอบสนองต่อการโยกย้ายแรงงานไปสู่โรงงานอุตสาหกรรม มากกว่ากรณีที่อยู่ไกลจากสวนยาง โดยจะพบว่าในปีที่มีโอกาสของการได้งานทำในภาคเมืองหรืออุตสาหกรรมที่เกิน 50 % ขึ้นไป ก็จะมีผลให้เกิดการอพยพของแรงงานในสวนยางแล้ว เช่นในปี 2534 (57 %) ค่าความผิดพลาดจะเป็นบวก (2534=0.0068) แต่ในกรณีที่โรงงานอุตสาหกรรมอยู่ไกลจากสวนยางค่าความผิดพลาดของปีนี้จะกลายเป็นลบ (จากตารางที่ 5-5, 2534=-0.009) แสดงว่าที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมมีผลต่อการตัดสินใจอพยพโยกย้ายงานของแรงงานรับจ้างกรีดยาง เพราะแรงงานสามารถที่จะปรับตัวเพื่อประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรมและไม่ละทิ้งอาชีพกรีดยางเดิมด้วย ทำให้รายได้ที่แรงงานได้รับเพิ่มสูงขึ้นจากการทำสวนยางแต่เดิม

ในกรณีที่แรงงานรับจ้างกรีดยางประกอบอาชีพทั้งภาคสวนยางและภาคอุตสาหกรรมนี้จะพบว่าค่าเฉลี่ยของความผิดพลาดในรอบ 10 ปี (2527-2536) จะมีค่าเป็นบวกคือเท่ากับ 0.0189 หมายความว่าแนวโน้มของอัตราค่าจ้างระหว่าง 2 ภาคนี้ เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่ทำให้ความแตกต่างของค่าจ้างห่างกันมากขึ้นโดยถ้าความแตกต่างเปลี่ยนแปลงไป 1 % ยังส่งผลให้แรงงานรับจ้างกรีดยางโยกย้ายเข้าไปสู่ภาคอุตสาหกรรมถึง 0.0189 % หรือถ้าความแตกต่างนี้เปลี่ยนแปลงไป 100 % จะทำให้แรงงานโยกย้ายเข้าไปสู่ภาคอุตสาหกรรมถึง 1.89 %

ดังนั้นในอนาคต ถ้าลักษณะของการเพิ่มขึ้นในอัตราค่าจ้างของภาคอุตสาหกรรม ยังมีลักษณะการเพิ่มในอัตราส่วนที่สูงกว่าการเพิ่มขึ้นของค่าจ้างในสวนยาง ก็จะมีผลให้เกิดความต้องการอพยพออกของแรงงานในสวนยางมากขึ้น และยังมีนโยบายของรัฐบาลในการที่จะกระจายอุตสาหกรรมหรือการลงทุนไปสู่ต่างจังหวัดหรือภูมิภาคมากขึ้น ก็ยังจะเพิ่มปัญหาของการขาดแคลนแรงงานในสวนยางให้รุนแรงมากขึ้นตามไปด้วย โดยเฉพาะถ้าการสร้างงานในภาคเมืองมีสูงขึ้นมากจนทำให้โอกาสของการที่จะได้งานทำมีค่ามากกว่า 0.50 หรือ 50 % ขึ้นไป

แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าการสร้างงานในภาคอุตสาหกรรมจะยังต่ำอยู่สำหรับในจังหวัดตรัง และความแตกต่างของค่าจ้างระหว่าง 2 ภาคนี้ก็ยังไม่ห่างกันจนเกินไป เช่นในปี 2536 รายได้จากอุตสาหกรรมประมาณปีละ 25,500 บาท (ตารางที่ 5-3 หน้า 108) รายได้จากสวนยางเฉลี่ยปีละ 17,850 บาทแตกต่างกันประมาณ 7,650 บาท แต่ในภาคอุตสาหกรรมก็ทำงานมากกว่าถึง 100 วัน ถ้าในอนาคตแนวโน้มของค่าจ้างในภาคอุตสาหกรรมจะสูงขึ้นเพราะค่าจ้าง

ในภาคอุตสาหกรรมมีการปรับตัวตามภาวะของเงินเฟ้อโดยสภาพแรงงาน ขณะที่เราค่าของ
 ขางซึ่งมีผลต่ออัตราค่าจ้างของแรงงานในสวนขาง มีการเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำและผันผวนขึ้นลง
 อยู่เสมอ ทำให้แรงงานรับจ้างในสวนขางเริ่มหันเหและหาทางอพยพออกไปสู่ภาคอุตสาหกรรม
 ซึ่งแรงงานจะพยายามเสาะหาและอพยพออกไปยังแห่งที่มีความต้องการแรงงานสูง อาจจะมีอยู่
 นอกเขตจังหวัดตริงก็ได้ถ้าความแตกต่างของค่าจ้างระหว่าง 2 ภาคนี้ มีนัยมากพอที่จะผลักดัน
 การอพยพออกนอกจังหวัดตริงซึ่งมีการสร้างงานอุตสาหกรรมต่ำ

จากการวิเคราะห์ในส่วนที่ 5.1 และ 5.2 ทำให้เราทราบว่ากรณีที่แรงงานรับจ้าง
 กรีตขางอยู่ใกล้โรงงานอุตสาหกรรม จะทำให้เกิดการโยกย้ายเข้าสู่โรงงานอุตสาหกรรมมาก
 กว่ากรณีที่โรงงานอุตสาหกรรมอยู่ไกลจากสวนขาง แสดงถึงที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมมีผลต่อ
 การโยกย้ายของแรงงานเป็นอย่างมาก นอกจากปัจจัยทางด้านค่าจ้างและที่ตั้งแล้วการสร้างงาน
 ใหม่ในภาคอุตสาหกรรมหรือการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมจะทำให้มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น ก็มี
 ผลต่อการโยกย้ายของแรงงานรับจ้างกรีตขาง

แต่ในกรณีที่บางปีไม่เกิดการอพยพออกหรือแรงงานรับจ้างกรีตขางบางรายตัดสินใจที่จะ
 ยังอยู่ในภาคสวนขางนั้น จะมีสาเหตุประการใดที่จะอธิบายต่อพฤติกรรมดังกล่าวได้ ซึ่งจากการศึก
 ษาพอที่จะอธิบายในส่วนนี้โดยพิจารณาจากอัตราค่าจ้างต่อชั่วโมง และการพิจารณาถึงมูลค่าของ
 การพักผ่อน

การพิจารณาจะอาศัยเวลาในการทำงานของภาคอุตสาหกรรม ซึ่งมีมาตรฐานโดยทั่วไป
 ประมาณ 8 ชั่วโมงต่อวัน ในขณะที่ภาคสวนขางจะทำงานประมาณ 6 ชั่วโมงต่อวัน ทั้งนี้จะอยู่ภาย
 ใต้ข้อสมมติที่ว่าไม่รวมการทำงานล่วงเวลาและผลตอบแทนในรูปของสวัสดิการต่างๆ จากภาค
 อุตสาหกรรมมาเกี่ยวข้อง

ตารางที่ 5-8

รายได้จากการกวัดขางต่อวัน และต่อชั่วโมง (คิดที่ผลผลิตสูง)

ปี 2527-2536

ปี	ผลผลิตบาท (ก.ก./ไถ่ต่อวัน)	แรงงาน 1 คน กวัดได้ 7 ไถ่/วัน จะได้ผลผลิต (ก.ก.)	รายได้การกวัดขางบ่ง 6:4				
			ส่วนแบ่งขม กวัด 4 ส่วน (ก.ก.)	รายได้ที่ระดับราคาต่าง ๆ		รายได้เฉลี่ยต่อชั่วโมง(6 ชม.)	
				ราคา 16 บาท/ก.ก. (บาท/วัน)	ราคา 17 บาท/ก.ก. (บาท/วัน)	ราคา 16 บาท/ก.ก. (บาท/ชม.)	ราคา 17 บาท/ก.ก. (บาท/ชม.)
2527	1.60	11.20	4.48	71.68	76.16	11.95	12.69
2528	1.70	11.90	4.76	76.16	80.92	12.69	13.49
2529	1.80	12.60	5.04	80.64	85.68	13.44	14.28
2530	1.90	13.30	5.32	85.12	90.44	14.19	15.07
2531	2.00	14.00	5.60	89.60	95.20	14.93	15.87
2532	2.10	14.70	5.88	94.08	99.96	15.68	16.66
2533	2.20	15.40	6.16	98.56	104.72	16.43	17.45
2534	2.30	16.10	6.44	103.04	109.48	17.17	18.25
2535	2.40	16.80	6.72	107.52	114.24	17.92	19.04
2536	2.50	17.50	7.00	112.00	119.00	18.67	19.83

ที่มา : ปรับปรุงจากข้อมูลสถาบันวิจัยยาง

ตารางที่ 5-9

รายได้จากการทำงานภาคอุตสาหกรรมต่อวัน และต่อชั่วโมง

ปี	อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ (บาทต่อวัน)	รายได้อุตสาหกรรม/ช.ม. (1 วันทำงาน = 8 ชั่วโมง)
2527	56	7.00
2528	59	7.38
2529	59	7.38
2530	61	7.63
2531	61	7.63
2532	65	8.13
2533	74	9.25
2534	82	10.25
2535	94	11.75
2536	102	12.75

ที่มา : ปรับปรุงจากข้อมูลสำนักงานแรงงานจังหวัดตรัง

จากตารางที่ 5-8 จะพบว่าแรงงานกรีดยาง 1 คน จะสามารถกรีดยางได้ประมาณ 7 ไร่ต่อวัน ก็จะทราบว่าใน 1 วัน เขาจะกรีดยางได้กี่กิโลกรัม และเมื่อส่วนแบ่งของเขา 40 % คูณกับจำนวนราคา จะได้มูลค่าของรายได้ที่เขาได้รับต่อวัน หลังจากนั้นจะหาออกมาเป็นรายได้ต่อชั่วโมงได้โดยคิดที่ 6 ชั่วโมง

ผลที่คำนวณได้จะเป็นรายได้อัตราต่อชั่วโมงของวันที่แรงงานสามารถรีดขางได้ ถ้าพิจารณาที่ราคา 17 บาท/ก.ก. จะพบว่าในปี 2527 คิดเป็น 12.69 บาท/ช.ม. ในขณะที่ปี 2536 สูงขึ้นเป็น 19.83 บาท/ช.ม.

เมื่อเปรียบเทียบกับตารางที่ 5-9 ซึ่งแสดงรายได้อัตราต่อชั่วโมงของภาคอุตสาหกรรมจะพบว่าภาคส่วนขางมีรายได้อัตราต่อชั่วโมงที่สูงกว่าภาคอุตสาหกรรมมาตลอดตั้งแต่ปี 2527-2536 และรายได้อัตราต่อวันของส่วนขางก็สูงกว่าภาคอุตสาหกรรมเช่นเดียวกัน อีกทั้งจำนวนชั่วโมงในการทำงานของส่วนขางก็น้อยกว่าภาคอุตสาหกรรม กล่าวคือ การทำงานในส่วนขางตั้งแต่เริ่มรีดจนถึงการรีดเป็นขางแผ่นดิบจะใช้เวลาประมาณ 6 ชั่วโมง (ดังที่ได้กล่าวไว้ในหัวข้อ 5.2) ขณะที่การทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมจะใช้เวลาทำงานประมาณ 8 ชั่วโมง

เพราะฉะนั้นถ้าพิจารณาในส่วนของรายได้อัตราต่อชั่วโมงที่ได้รับของวันที่รีดขางได้นั้น จะดีกว่าการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งถ้าแรงงานรีดขางสามารถรีดได้ทุกวันก็จะไม่เกิดการโยกย้ายไปสู่โรงงานอุตสาหกรรมหรือถ้าเกิดก็จะเป็นไปในสัดส่วนที่ต่ำแต่ปัญหาอยู่ที่ถ้าคิดรายได้ออกมาเป็นรายปีแล้วการรีดขางจะให้ผลตอบแทนที่ต่ำกว่าเนื่องจากข้อจำกัดของการรีดขางที่ทำให้รีดได้เพียงประมาณ 150 วันต่อปี จึงทำให้แรงงานรีดขางบางส่วนหันเหออกไปสู่ภาคอุตสาหกรรม

อย่างไรก็ตามแรงงานรีดขางบางส่วนที่ไม่อพยพออกไปสู่อุตสาหกรรม อาจจะพอใจกับจำนวนชั่วโมงการทำงานที่น้อยกว่าภาคอุตสาหกรรม ทำให้มีเวลาในการพักผ่อนมากขึ้นแรงงานเหล่านี้จะเห็นคุณค่าของการพักผ่อนมีความสำคัญ ซึ่งเมื่อคิดการพักผ่อนออกมาเป็นมูลค่าแล้วเมื่อรวมกับรายได้อัตราจากการรีดขาง ก็อาจจะทำให้มีค่ามากกว่ารายได้อัตราจากการทำงานในภาคอุตสาหกรรมก็ได้

ถ้าเราพิจารณาดังลักษณะความสัมพันธ์ของการโยกย้ายแรงงานระหว่าง ภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการในภาคใต้ เพื่อจะหาว่าแรงงานในภาคเกษตรมีจำนวนการเติบโตที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง เมื่อเทียบกับภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ โดยพิจารณาจากข้อมูลการสำรวจแรงงานทั่วราชอาณาจักร (Labor Force Survey) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ดังตารางที่ 5-10

ตารางที่ 5-10

กำลังแรงงานที่จ้างทำจำแนกตามราชอาณาจักรผลิต
ปี 2527 2532 และ 2535 ของภาคใต้

(หน่วยเป็นพัน)

ปี	รอบ	เกษตรกรรม	อุตสาหกรรม	บริการ
2527	1(ก.พ.=นอกเกษตร)	2,000.0 (81%)	175.1 (7%)	303.7 (12%)
2527	2(พ.ค.=นอกเกษตร)	1,935.5 (78%)	263.6 (11%)	274.2 (11%)
2527	3(ส.ค.=ฤดูเกษตร)	2,097.6 (82%)	184.4 (7%)	287.5 (11%)
2532	1(ก.พ.=นอกเกษตร)	2,354.6 (78%)	278.1 (9%)	389.4 (13%)
2532	2(พ.ค.=นอกเกษตร)	2,226.1 (76%)	305.5 (10%)	410.5 (14%)
2532	3(ส.ค.=ฤดูเกษตร)	2,324.2 (77%)	267.9 (9%)	408.4 (14%)
2535	1(ก.พ.=นอกเกษตร)	2,331.2 (77%)	255.4 (8%)	437.8 (15%)
2535	2(พ.ค.=นอกเกษตร)	2,111.1 (74%)	336.6 (12%)	391.3 (14%)
2535	3(ส.ค.=ฤดูเกษตร)	2,187.7 (75%)	287.5 (10%)	444.6 (15%)

ที่มา : ปรับปรุงจากรายงานผลการสำรวจแรงงานทั่วราชอาณาจักร , สำนักงานสถิติแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรื.

จากตารางที่ 5-10 เราจะพิจารณาจาก 3 ปี คือ ปี 2527 2532 และ 2535 เพื่อค
 แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงในแต่ละปีจะมีรอบการสำรวจ 3 รอบ โดยรอบที่ 1 สำรวจในเดือน
 กุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นฤดูนอกเกษตรที่หึ่งจะหมดฤดูการเกษตรไป รอบที่ 2 สำรวจในเดือนพฤษภาคม
 เป็นช่วงที่แห้งแล้งอยู่นอกฤดูการเกษตร และรอบที่ 3 สำรวจในเดือนสิงหาคมเป็นช่วงฤดูการ
 เกษตร

จะเห็นได้ว่าในปี 2527 ในรอบที่ 1 แรงงานในภาคเกษตรมีจำนวน 2,000,000 คน
 หรือคิดเป็น 81 % ของทั้ง 3 ภาคการผลิต ในขณะที่อุตสาหกรรมมีจำนวน 175,100 คน คิด
 เป็น 7 % และบริการมีจำนวน 303,700 คน คิดเป็น 12 % แต่เมื่อช่วงหน้าแล้งคือเดือนพฤษ
 ภาคม แรงงานในภาคเกษตรได้อพยพออกไปทำงานทำโดยทำให้สัดส่วนของแรงงาน(Share)ใน
 ภาคเกษตรลดลงจากเดิมเหลือ 78 % ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนของแรงงานเพิ่มขึ้น
 จากเดิมเป็น 11 % และภาคบริการลดลงจากเดิม 1 % เหลือ 11 % พอเข้าช่วงฤดูการ
 เกษตรอีกครั้งคือรอบที่ 3 เดือนสิงหาคม แรงงานภาคเกษตรก็มีอัตราการอพยพเข้าทำให้มีสัด
 ส่วนของแรงงานเพิ่มขึ้นเป็น 82 % ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนลดลงเหลือเพียง 7 % และ
 ภาคบริการมีสัดส่วนคงเดิมคือเท่ากับ 11 % ฉะนั้นในปี 2527 จะชี้ให้เห็นว่าการโยกย้ายของแรง
 งานระหว่างภาคเกษตรกับภาคอุตสาหกรรมโดยขึ้นกับฤดูกาลจะมีอยู่สูง

ในปี 2532 ก็เช่นเดียวกันเมื่อถึงช่วงหน้าแล้งแรงงานภาคเกษตรก็จะมีการ
 อพยพออกไปสู่ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ โดยทำให้สัดส่วนของแรงงานในภาคเกษตรลดลง
 จากรอบแรกเหลือเพียง 76 % และภาคอุตสาหกรรมกับภาคบริการเพิ่มขึ้นจากเดิมเป็น 10 % และ
 14 % ตามลำดับ แต่เมื่อถึง ฤดูการเกษตรคือในรอบที่ 3 จะพบว่า การอพยพเข้าสู่ภาค
 เกษตรจะทำให้สัดส่วนของแรงงานเพิ่มขึ้นเพียง 1 % คือมีค่าเท่ากับ 77 % ขณะที่ภาค
 อุตสาหกรรมมีสัดส่วนที่เท่าเดิมของสัดส่วนในรอบที่ 1 คือเท่ากับ 9 % และในภาคบริการมีสัด
 ส่วนเท่าเดิมในรอบที่ 2 เท่ากับ 14 % แสดงว่าสัดส่วนของแรงงานที่อพยพออกจากภาคเกษตรไป
 สู่ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการแล้วนั้น จะมีการโยกย้ายกลับไปสู่ภาคเกษตรน้อยลงทำให้สัด
 ส่วนของแรงงานในภาคเกษตรมีขนาดที่เล็กลงเมื่อเทียบกับภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ

ในปี 2535 ก็มีลักษณะที่คล้ายกับปี 2532 มาก ทำให้พอสรุปได้ว่าเมื่อหมดฤดูการ
 เกษตรแรงงานจะมีการโยกย้ายไปสู่อุตสาหกรรมและภาคบริการ แต่เมื่อถึงฤดูการเกษตรแรง
 งานจะมีการโยกย้ายกลับไปสู่ภาคเกษตรอีกครั้งหนึ่ง แต่มีแนวโน้มว่าการอพยพกลับไปสู่ภาค
 เกษตรกรรมนั้นจะมีลักษณะที่ลดลงทำให้สัดส่วนของแรงงานในภาคเกษตรมีขนาดที่เล็กลง ขณะที่
 ที่ภาคอุตสาหกรรมและบริการมีสัดส่วนของแรงงานสูงขึ้น

แนวโน้มในอนาคตแรงงานภาคเกษตรจะเล็กลง ส่วนภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ จะมีจำนวนเพิ่มขึ้น จะเห็นได้ว่าในภาคใต้นั้นส่วนฮางเป็นพืชเศรษฐกิจหลัก ขณะที่แรงงานภาคเกษตรลดจำนวนลง แต่พื้นที่ส่วนฮางมีการขยายจำนวนมากขึ้นจึงเป็นผลให้แรงงานในส่วนฮางมีจำนวนที่ไม่เหมาะสมต่อความต้องการในการผลิตของส่วนฮาง จึงก่อให้เกิดปัญหาของการขาดแคลนแรงงาน ในการพิจารณาถึงสาเหตุการอพยพของแรงงานในส่วนฮางหรือไม่อพยพออกนั้น จะวิเคราะห์เพิ่มเติมจากแบบสอบถามที่ทำการสำรวจจากแรงงานในส่วนฮางพารา ของจังหวัดตรัง จำนวน 500 ตัวอย่าง แต่ส่งกลับมาจำนวน 394 ตัวอย่าง และในจำนวนนี้เสียไป 52 ตัวอย่าง ฉะนั้นคงเหลือใช้ได้จำนวน 342 ตัวอย่าง ข้อมูลได้แสดงในตารางที่ 5-11 ดังนี้

ตารางที่ 5-11

ข้อมูลแรงงานรับจ้างกรีดยาง จังหวัดตรัง 2537

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
1. เพศ		
-ชาย	298	87.13
-หญิง	44	12.87
2. อายุ		
15-20	6	1.75
21-25	19	5.56
26-30	38	11.11
31-40	114	33.33
41-60	133	38.89
61-	32	9.36
3. ระยะเวลาที่รับ จ้างกรีดยาง(ปี)		
5-10	158	46.20
11-20	76	22.22
21-	108	31.58
4. รายได้เฉลี่ย/วัน (เฉพาะวันที่กรีดยางได้)		
60-100	133	38.89
101-	209	61.11

(ตารางที่ 5-11 ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
5. พื้นที่ที่กรีดได้/วัน(ไร่)		
5-10	329	96.20
11-15	13	3.80
6. ความต้องการที่จะไป		
ประกอบอาชีพอื่น		
- อุตสาหกรรม	101	29.53
- ก่อสร้าง	44	12.87
- บริการ	25	7.31
- ราชการ	6	1.75
- รับจ้างทั่วไป	70	20.47
- <u>ไม่คิดที่จะไป</u>	96	28.07
ประกอบอาชีพอื่น		
7. อาชีพเสริม		
- มี	152	44.44
- ไม่มี	190	55.56
8. ความรู้สึกในความแตกต่าง		
ระหว่างค่าจ้างในภาค		
อุตสาหกรรมกับส่วนหาง		
- แตกต่างมาก	228	66.67
- แตกต่างน้อย	38	11.11
- คิดว่าส่วนหางให้ผลตอบแทน	76	22.22
มากกว่าอุตสาหกรรม		

ที่มา: จากการสำรวจโดยแบบสอบถาม และได้รับความร่วมมือจากกองทุนส่งเสริมการทําสวน
ยาง จังหวัดศรี

จากข้อมูลที่ทำการศึกษาจากแรงงานรับจ้างตามสวน จำนวน 342 ตัวอย่าง จะพบว่า ผู้ตอบคำถามส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานชายคือประมาณ 87.13 % และเป็นหญิงเพียง 12.87 % ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าแรงงานรับจ้างกรีดยางในสวนยางส่วนใหญ่จะเป็นชาย แต่เป็นเพราะการสำรวจเป็นการแจกแบบสอบถามไปตามสวนยางซึ่งผู้ชายมักจะเป็นคนตอบแทน ผู้หญิงจะมีลักษณะที่เก็บตัว และไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น

เกณฑ์เฉลี่ยของอายุส่วนใหญ่อยู่ในวัยประมาณ 41-60 ปี (38.89 %) และรองลงมาที่อยู่ในอายุประมาณ 31-40 ปี (33.33 %) จะเห็นว่าเกณฑ์เฉลี่ยอายุของแรงงานกรีดยางจะอยู่ในวัยผู้ใหญ่หรือกลางคนขึ้นไปคือ 31-60 ปี โดยมีวัยหนุ่มสาวอายุประมาณ 15-25 ปี อยู่จำนวน 7.31 % เท่านั้น จากการสอบถามพบว่าเด็กหนุ่ม-สาวส่วนใหญ่จะเข้าไปทำงานในเมือง เช่น โรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ทั้งในจังหวัดตัวเองและใกล้เคียง

แรงงานเหล่านี้มักจะมีประสบการณ์กรีดยางมาแล้วนับ 10 ปี จึงมีความชำนาญ และคุ้นเคยกับสภาพการดำรงชีวิตแบบนี้ แต่ถึงแม้จะมีประสบการณ์แต่ส่วนใหญ่ก็กรีดยางได้ไม่เกิน 10 ไร่ต่อวัน (96.20 %) และมีที่สามารถกรีดยางได้เกิน 10 ไร่/วัน อยู่ประมาณ 3.8 % ของกลุ่มที่ทำการศึกษาเท่านั้น

จากการสอบถามถึงความคิดที่อยากจะทำอาชีพอื่น พบว่ามีถึง 71.93 % ที่อยากจะทำประกอบอาชีพต่าง ๆ โดยมีความต้องการที่จะไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมมากที่สุดถึง 29.53 % รองลงมาเป็นรับจ้างทั่วไป 20.47 % และอันดับสามคือ ก่อสร้างประมาณ 12.87 % ส่วนอาชีพอื่น ๆ นั้นมีเพียงเล็กน้อยได้แก่ ภาคบริการและภาคราชการประมาณ 7.31 % และ 1.75 % ตามลำดับ

และที่น่าสนใจก็คือ กลุ่มแรงงานรับจ้างกรีดยางที่ไม่คิดจะเลิกจากอาชีพนี้เพื่อเปลี่ยนแปลงไปสู่อื่น ๆ มีจำนวนถึง 28.07 % ซึ่งมีปัจจัยดังต่อไปนี้ที่ทำให้แรงงานเหล่านี้ไม่คิดที่จะอพยพหรือมีข้อจำกัดประการใด และจากการแสดงความคิดเห็นในเรื่องของความรู้สึกถึงความแตกต่างระหว่างค่าจ้างในภาคอุตสาหกรรมกับสวนยาง มีผู้ที่ตอบว่ารู้สึกแตกต่างกันมาก (โดยอุตสาหกรรมมีรายได้ที่มากกว่าสวนยาง) ประมาณ 66.67 % และจำนวน 11.11 % เป็นผู้ที่คิดว่าถ้าราคายางดีสม่ำเสมอก็จะไม่แตกต่างกันหรือแตกต่างกันเล็กน้อย กับกลุ่มสุดท้ายจำนวน 22.22 % ที่คิดว่า ผลตอบแทนจากสวนยางจะมากกว่าภาคอุตสาหกรรมถ้าราคายางและฤดูกาลเป็นปกติ อีกทั้งภาคอุตสาหกรรมจะมีต้นทุนในการไปทำงานสูงกว่า เช่น ค่ารถ ค่าอาหาร เป็นต้น

จะเห็นว่ากลุ่มสุดท้ายที่มีจำนวน 22.22 % น่าจะมีความสัมพันธ์กับกลุ่มที่ไม่คิดจะเปลี่ยนแปลงไปประกอบอาชีพอื่นที่มีจำนวน 28.07 % ซึ่งนอกจากเหตุผลทางด้านรายได้แล้ว ก็จะมีเหตุผลอื่น ๆ ประกอบ ซึ่งจะแบ่งเป็นปัจจัยที่ดึงดูดให้แรงงานที่รับจ้างกรีดยางไม่อพยพออกไปสู่ภาคอุตสาหกรรมหรือการเป็นแรงงานในภาคเมือง กับปัจจัยหลักที่ทำให้เป็นตัวกระตุ้นการอพยพออกของแรงงานรับจ้างกรีดยาง ตลอดจนข้อจำกัดบางอย่างที่ทำให้แรงงานรับจ้างกรีดยางไม่สามารถอพยพออกไปสู่ภาคเมืองได้ทั้งที่ต้องการ

การอธิบายถึงปัจจัยดึงดูด และปัจจัยหลัก ตลอดจนข้อจำกัดของการอพยพออกของแรงงานรับจ้างกรีดยางนั้น จะอาศัยข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ตลอดจนการสัมภาษณ์ การสังเกตของผู้เขียนที่ได้ลงไปอยู่ในพื้นที่ส่วนหางของจังหวัดศรีสะเกษ ดังนั้นรายละเอียดทุกข้อจึงเป็นข้อคิดที่ได้มาจากเกษตรกรส่วนหางทั้งสิ้น ซึ่งพอจะประมวลออกมาได้ดังนี้

ปัจจัยดึงดูดแรงงานรับจ้างกรีดยางให้คงอาชีพเดิม

1. ลักษณะของงานที่มีความเป็นอิสระ เนื่องจากลักษณะอาชีพกรีดยางนั้น แรงงานจะได้รับมอบหมายจากเจ้าของสวนให้ดูแลสวนยาง และดำเนินการจัดการด้านผลผลิตเองทั้งหมด บางรายนายจ้างหรือเจ้าของสวนจะซื้อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น น้ำกรด มีดกรีดยาง ฯลฯ ให้แก่ลูกจ้างด้วย นายจ้างหรือเจ้าของสวนจะไม่เข้ามาออกคำสั่งหรือเกี่ยวข้องกับการทำงานมากนักเหมือนโรงงานอุตสาหกรรม นายจ้างจะเพียงแต่คอยดูในช่วงแรก ๆ ว่า มีความสามารถกรีดยางได้ดีแค่ไหน กรีดยางเป็นหรือไม่ เพื่อป้องกันความเสียหายให้แก่หน้ายาง หลังจากนั้นแล้วก็ปล่อยให้ทำงานอิสระอยู่ในสวนยาง จะเข้ามาเกี่ยวข้องกับคนขายยางแผ่นดิบเท่านั้น แรงงานรับจ้างกรีดยางที่คุ้นเคยกับระบบ หรือสภาพการดำรงชีวิตที่มีความเป็นอิสระสูงและรายได้ขึ้นกับความขยันของตัวเอง ตลอดจนสามารถกำหนดตารางเวลาการหยุดพักผ่อนด้วยตัวเองได้แล้ว จึงไม่ยากที่จะออกไปทำงานโรงงานที่มีลักษณะของนายจ้างที่คอยควบคุม และต้องทำงานตามกำหนดเวลา ตลอดจนมีการว่ากล่าวกันด้วยในบางครั้ง

2. ระยะเวลาและที่ดินทำกิน ส่วนใหญ่แรงงานรับจ้างกรีดยางจะเลือกกรีดยางให้กับสวนยางที่อยู่ใกล้ ๆ บ้าน หรือในละแวกหมู่บ้าน เพราะจะมีความสะดวกในเรื่องที่พักอาหาร ตลอดจนการดูแลครอบครัว ซึ่งในสภาพชนบทของจังหวัดศรีสะเกษจะเป็นสวนยางเป็นส่วนใหญ่ งานรับจ้างกรีดยางจึงหาง่าย แรงงานสามารถเลือกที่ใกล้ ๆ บ้านได้ ไม่ต้องจากบ้านไปอยู่ในที่ไกล ๆ และการขาดแคลนที่ดินทำกินเป็นของตัวเอง หรือมีแต่เป็นปริมาณเล็กน้อยจึงต้องรับจ้างกรีดยางให้สวนยางของคนอื่นด้วยเพื่อหารายได้เลี้ยงครอบครัวตัวเอง

3. มีเวลาที่จะหาอาชีพเสริมได้ งานรับจ้างกรีดยางจะเริ่มกรีดยางประมาณเวลา 4.00-6.00 น. และจะเก็บน้ำยางดิบประมาณ 6.00 น. หลังจากนั้นจะทำการผสมน้ำกรด แล้วนำมารีดเป็นแผ่นเพื่อนำไปตากให้แห้ง ก็จะใช้เวลาประมาณ 3-4 ชั่วโมง นั่นคือจะเสร็จภาระกิจประจำวันประมาณ 10.00 น. หรือไม่เกินเที่ยงวัน ทำให้มีเวลาครึ่งวันที่เหลือที่จะหาอาชีพเสริมรายได้ต่าง ๆ ที่นิยมทำกันมากได้แก่ เลี้ยงสัตว์ จำพวก สุกร วัว ไก่ หรือปลูกผลไม้ ปลูกผัก เป็นต้น

4. เป็นอาชีพที่ไม่ต้องลงทุน ชาวบ้านที่หากจนไม่มีที่ดินเป็นของตัวเอง หรือมีจำนวนเล็กน้อยไม่สามารถก่อให้เกิดรายได้เลี้ยงครอบครัวที่เพียงพอ และไม่มีทุนที่จะประกอบอาชีพ จะสามารถมีอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้โดยรับจ้างกรีดยางซึ่งไม่ต้องลงทุนก็สามารถประกอบอาชีพได้ อีกทั้งต้นทุนในการฝึกกรีดยางก็เป็นส่วนที่เจ้าของสวนจะรับภาระ เช่น ต้นคอกยางพาราสำหรับฝึกกรีดยาง สำหรับผู้รับจ้างที่เดินทางมาจากต่างถิ่น เจ้าของสวนก็มีที่พักให้ด้วย

5. ไม่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับวุฒิการศึกษา อาชีพรับจ้างกรีดยางนั้นไม่จำเป็นต้องใช้คุณวุฒิหรือวุฒิการศึกษา ทำให้คนชนบทซึ่งส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาที่ต่ำคือ ไม่เกินชั้นประถม มีข้อจำกัดที่จะไปประกอบอาชีพอื่น ๆ เช่น โรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น สามารถที่จะมีอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้โดยรับจ้างกรีดยาง ดังนั้นระดับของการศึกษาจึงมีส่วนสำคัญต่อการดึงเอาแรงงานรับจ้างกรีดยางให้คงอยู่ เพราะไม่สามารถที่จะไปประกอบอาชีพอื่นที่ต้องอาศัยทักษะความรู้หรือต้องมีวุฒิการศึกษาที่สูงขึ้นได้

6. ความคุ้นเคยหรือเคยชินเนื่องจากพ่อ-แม่ทำมาก่อน แรงงานรับจ้างกรีดยางจำนวนไม่น้อยที่ทำงานกรีดยางตามพ่อ-แม่ที่ทำอยู่หรือเคยทำมา จะมีความผูกพันกับการดำรงชีวิตในสวนยางที่มีความเป็นอิสระค่อนข้างสูง และรักในท้องถิ่นของตน ไม่อยากที่จะออกไปเจอสภาพของการแข่งขันและวุ่นวายในภาคเมือง อีกทั้งคิดว่าแม้รายได้จะแตกต่างจากภาคอุตสาหกรรม แต่ก็มี การช่วยเหลือจากภาครัฐในด้านกองทุนเพื่อการทำสวนยาง ตลอดจนในช่วงที่ราคายางดีก็มีรายได้มากพอที่จะเก็บไว้ใช้ในยามขาดแคลนช่วงราคายางตกต่ำได้

7. ปัจจัยประการสุดท้ายและมีความสำคัญต่อการดึงคนแรงงานเอาไว้มาก็คือ การปรับตัวของแรงงานกรีดยางให้เข้ากับสภาพการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงไป ปัจจัยนี้นับได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ที่สอดคล้องกับสภาพการพัฒนาของไทย ที่จะก้าวไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรม โดยพบว่าแรงงานรับจ้างกรีดยางจะเข้าไปสู่การเป็นแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมด้วย กระบวนการปรับตัวนี้เป็นการอาศัยความกลมกลืนของสภาพการทำสวนยางกับภาคอุตสาหกรรมแรงงานกรีดยางจะทำการกรีดยางในตอนเช้ามีคั้นเมื่อรุ่งสางก็จะเข้าไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่อยู่ใกล้กับสวนยางที่กรีดยาง ส่วนกระบวนการแปรรูปน้ำยางดิบให้เป็นยางแผ่นดิบนั้นจะเป็นหน้าที่

ของคนที่อยู่เฝ้าสวนประจำและไม่ได้ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่จะเป็นคนสูงอายุที่โรงงานไม่รับแล้ว หรือคนที่วุฒิการศึกษาน้อยอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ตลอดจนผู้ที่ไม่ชอบสภาพการทำงานในโรงงาน ชอบความเป็นอิสระมากกว่า กระบวนการปรับตัวนี้นับว่าเป็นความสอดคล้องกับภาคอุตสาหกรรมด้วย แต่อย่างไรก็ตามปัจจัยดังกล่าวก็ไม่สามารถช่วยแก้ปัญหาของการขาดแคลนแรงงานกรีดยางได้มากนัก เนื่องจากโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะกระจุกตัวอยู่ในเขตเมือง โดยเฉพาะโรงงานขนาดใหญ่ ทำให้แรงงานกรีดยางที่อยู่ในสวนห่างไกลออกไปไม่สามารถจะเป็นแรงงานทั้งสองภาคนี้ได้

ปัจจัยหลักที่ส่งผลให้เกิดการอพยพออก

1. **ปัจจัยทางรายได้** รายได้ระหว่างภาคอุตสาหกรรมและภาคสวนยางจะมีความแตกต่างในลักษณะของรายได้เฉลี่ยต่อปี แต่ในรูปของรายได้ประจำวันจะมีความแตกต่างที่ไม่แน่นอน บางช่วงถ้าราคายางดีมาก รายได้จากกรีดยางก็จะสูงกว่าภาคอุตสาหกรรมได้ แต่ทั้งนี้ค่าจ้างกรีดยางจะมีความเสี่ยงจากสภาพดินฟ้าอากาศสูง ทำให้มีวันกรีดยางน้อย คือไม่เกิน 150 วันต่อปี ช่วงฤดูฝน ถ้าฝนตกจะกรีดยางไม่ได้เพราะหน้ายางเปื่อย ขณะที่ฤดูแล้งยางจะผลัดใบต้องทำการหยุดกรีดยางประมาณ 2-3 เดือน(มี.ค.-พ.ค.) อีกทั้งยางขาดน้ำจะให้น้ำยางน้อยและคุณภาพไม่ดี ทำให้แรงงานกรีดยางเริ่มที่จะหันเหไปสู่อาชีพที่มีรายได้มั่นคงและแน่นอน นอกจากนี้ยังมีสวัสดิการดูแลในเรื่องค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียนบุตร แรงงานกรีดยางจึงอพยพออกไปสู่ภาคอุตสาหกรรมกันมากขึ้น ตามการเติบโตของอุตสาหกรรม

2. **ปัจจัยทางสังคม** แรงงานกรีดยางวัยหนุ่ม-สาว จะเป็นกลุ่มที่ชอบความสนุกสนานและความสัมพันธ์กับคนจำนวนมาก อหากมีรายได้เพื่อตั้งตัวและสร้างฐานะได้เร็ว ซึ่งลักษณะงานในสวนยางจะเป็นในเชิงตรงกันข้าม คือค่อนข้างเรียบง่าย สบาย แต่ในภาคอุตสาหกรรมจะเป็นการทำงานที่พบผู้คนจำนวนมาก รายได้แน่นอนทำให้การวางแผนที่จะซื้อสิ่งของเครื่องใช้ระบบเงินผ่อนได้ และมีโอกาสพัฒนาทักษะฝีมือโอกาสก้าวหน้าที่จะไปสู่อาชีพอื่น ๆ ได้อีกต่อไป

3. **ความรู้ถึงความเสี่ยง** ลักษณะของอาชีพทางเกษตรจะเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงสูง แรงงานกรีดยางส่วนใหญ่จะคิดว่าตัวเองมีความมั่นคงในการดำรงชีวิตที่ต่ำ เพราะสภาพดิน ฟ้า อากาศ จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรไม่สามารถคาดเดาได้ นอกจากนี้อาชีพเสริมได้แก่ เลี้ยงสัตว์ หรือปลูกพืชผัก ก็มีตลาดรองรับน้อยบางครั้งอาจหาตลาดไม่ได้ อาชีพเสริมส่วนใหญ่จึงเป็นเพียงบริโภคเองเพื่อแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่าย แต่ไม่ได้ช่วยให้ปริมาณของรายได้

(ปริมาณเงิน)ที่จะได้รับเพิ่มขึ้นมากเท่าใดนัก จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้แรงงานกรีดยางอพยพออกไปสู่อาชีพที่มีความมั่นคงรายได้แน่นอนกว่า

4. ความมั่นคงในถิ่นปลานของชีวิต แรงงานรับจ้างกรีดยางจะแสวงหารายได้เพื่อที่จะเลี้ยงตัวเองตลอดจนครอบครัว และยังคงคิดสะสมเอาไว้เพื่อลงทุนในกิจการของตัวเองต่อไป ซึ่งในอดีตทางเลือกของอาชีพมีไม่มากเพราะภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ ไม่เติบโตมากเหมือนในปัจจุบัน จึงมีแค่เพียงส่วนหางที่จะทำให้มีอาชีพและตั้งตัวได้ ประกอบกับในอดีตมีค่าครองชีพที่ไม่สูง ราคาที่ดินไม่แพงและหาซากเหมือนในปัจจุบัน โอกาสในการตั้งตัวของแรงงานรับจ้างกรีดยางจึงมีมาก แต่ปัจจุบันทางเลือกของอาชีพมีมากขึ้น โดยเฉพาะอุตสาหกรรมต่างจังหวัดเติบโตขึ้น ในภาวะปัจจุบันนั้นรายได้ที่สะสมจากค่าจ้างกรีดยางโดยเฉพาะในช่วงที่ราคายางดี จะถูกนำมาชดเชยหรือใช้จ่ายในช่วงที่ทำการกรีดยางไม่ได้ อีกทั้งค่าครองชีพก็สูงขึ้น ส่งผลให้เงินสะสมไม่มีเหลือหรือมีแต่น้อย แรงงานหนุ่ม-สาว จึงหันไปสู่ภาคอุตสาหกรรมที่มีค่าตอบแทนแน่นอน มีสวัสดิการดูแล และในยามที่ทำงานไม่ไหวก็มีเงินสะสมเลี้ยงดูให้ด้วย

ข้อจำกัดการอพยพออกของแรงงานรับจ้างกรีดยาง

แรงงานรับจ้างกรีดยางที่มีความต้องการจะอพยพออกไปสู่งานในภาคเมือง แต่ไม่สามารถออกไปได้ เพราะมีข้อจำกัดบางประการ ดังนี้

1. ความรู้หรือการศึกษา งานในภาคอุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะจำกัดวุฒิการศึกษาที่รับประมาณชั้นด่ำมัธยมต้นลงไปถึงระดับประถม แต่ในการคัดเลือกก็จะเลือกเอาแรงงานที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าก่อน ทำให้แรงงานที่มีการศึกษาค่ำกว่าไม่สามารถได้รับเลือกเข้าไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมได้ แรงงานส่วนใหญ่ในภาคใต้จะมีการศึกษาอยู่ในระดับประถมต้นทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล ทำให้โรงงานอุตสาหกรรมรับแรงงานเหล่านี้เข้าไปจำนวนมาก (ดูตารางที่ 5-12 , 5-13)

ตารางที่ 5-12
จำนวนประชากรอายุ 11 ปีขึ้นไป จำแนกตามระดับการศึกษา
ของภาคใต้ ปี 2527-2535

ในเขตเทศบาล

(หน่วยเป็นพัน)

ปี	ไม่มีการศึกษา	ต่ำกว่า ประถมต้น	สำเร็จ ประถมต้น	สำเร็จ ประถมปลาย	สำเร็จ ม.ต้น	สำเร็จ ม.ปลาย	อาชีวศึกษา	สายวิชา การศึกษา	วิชาชีพ ขั้นสูง	ฝึกหัดครู
2527	47.5	23.8	185.6	88.3	76.7	13.7	39.6	12.6	13.5	20.1
2528	53.2	32.1	204.1	107.0	84.6	19.5	50.5	14.1	10.1	20.3
2529	55.9	26.3	209.2	103.5	90.2	23.5	53.0	15.5	14.8	22.3
2530	60.1	25.1	203.4	116.8	103.5	25.9	54.1	16.6	17.8	27.4
2531	53.8	26.5	209.8	111.1	107.6	32.7	57.2	23.0	23.8	18.7
2532*	58.1	16.4	197.9	125.3	103.1	30.9	51.4	19.9	22.8	19.5
2533*	54.4	15.9	185.9	138.1	115.3	26.0	57.6	25.2	26.9	20.6
2534*	50.9	17.0	189.3	127.6	111.3	38.2	63.5	23.2	28.9	28.8
2535*	51.1	15.8	198.5	144.8	109.5	40.7	59.6	26.1	30.2	26.3

ที่มา: ปรับปรุงจากรายงานการสำรวจแรงงานทั่วราชอาณาจักร สำนักงานสถิติแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรื.

หมายเหตุ : * = ตั้งแต่ปี 2532 ใช้อายุตั้งแต่ 13 ปี ขึ้นไป

นอกเขตเทศบาล

(หน่วยเป็นพัน)

ปี	ไม่มีการศึกษา	ต่ำกว่า ประถมต้น	สำเร็จ ประถมต้น	สำเร็จ ประถมปลาย	สำเร็จ ม.ต้น	สำเร็จ ม.ปลาย	อาชีวศึกษา	สายวิชา การศึกษา	วิชาชีพ ขั้นสูง	ฝึกหัดครู
2527	603.1	312.5	1,880.0	596.6	244.8	43.4	70.8	9.0	8.8	47.8
2528	544.8	292.5	1,916.6	636.3	245.2	63.2	70.9	20.2	11.9	47.7
2529	488.6	250.7	1,974.2	747.8	218.2	47.6	44.2	13.6	48.9	85.3
2530	513.2	261.6	1,978.5	878.6	244.8	110.0	86.1	14.8	33.2	61.2
2531	500.1	300.0	1,964.9	867.9	281.3	91.9	95.9	31.0	59.4	57.8
2532*	478.5	170.8	1,806.1	981.4	317.3	117.3	100.0	21.4	58.0	70.7
2533*	466.8	173.9	1,830.5	1,095.7	340.0	96.6	100.4	28.1	55.2	68.6
2534*	412.1	163.3	1,888.4	1,108.9	383.0	124.2	117.5	40.1	45.3	62.0
2535*	446.5	181.7	1,842.1	1,240.8	375.2	115.0	124.2	42.1	60.1	60.2

ที่มา: ปรับปรุงจากรายงานการสำรวจแรงงานทั่วราชอาณาจักร สำนักงานสถิติแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรื.

หมายเหตุ : * = ตั้งแต่ปี 2532 ใช้อายุตั้งแต่ 13 ปี ขึ้นไป

ตารางที่ 5-13

ผู้ปฏิบัติงานจำแนกตามระดับการศึกษาที่สำเร็จภาคอุตสาหกรรม หัตถกรรม

ของภาคใต้ ปี 2527-2535

ในเขตเทศบาล

(หน่วยเป็นพัน)

ปี	ไม่มีการศึกษา	ต่ำกว่า ประถมต้น	สำเร็จ ประถมต้น	สำเร็จ ประถมปลาย	สำเร็จ ม.ต้น	สำเร็จ ม.ปลาย	อาชีวศึกษา	สายวิชา การ	วิชาชีพ ชั้นสูง	ฝึกหัดครู
2527	3.5	2.3	18.1	9.6	4.7	0.9	1.4	-	1.0	-
2528	4.3	1.1	22.3	10.9	8.2	1.1	1.5	-	-	0.1
2529	1.3	1.3	12.1	8.9	5.3	2.1	1.1	-	0.4	0.1
2530	2.0	2.6	23.8	10.5	9.9	0.7	0.9	0.4	0.6	0.2
2531	0.9	1.9	17.0	8.9	6.3	3.6	2.2	0.1	0.9	0.9
2532	2.6	1.9	22.8	9.3	7.7	2.6	1.2	0.2	1.8	0.1
2533	2.0	0.9	19.8	17.9	11.8	2.1	4.2	1.2	2.3	0.1
2534	1.8	1.2	24.1	18.8	13.6	2.5	3.4	1.4	0.9	0.4
2535	2.7	1.5	22.4	20.3	11.0	4.2	4.0	1.3	2.6	0.3

ที่มา:ปรับปรุงจากรายงานการสำรวจแรงงานทั่วราชอาณาจักร สำนักงานสถิติแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรื.

นอกเขตเทศบาล

(หน่วยเป็นพัน)

ปี	ไม่มีการศึกษา	ต่ำกว่าต้น	สำเร็จ ประถม ต้น	สำเร็จ ประถม ปลาช	สำเร็จ ม.ต้น	สำเร็จ ม.ปลาช	อาชีวศึกษา	สายวิชา การ	วิชาชีพ ชั้นสูง	ฝึกหัดครู
2527	23.3	12.2	114.6	53.3	16.2	0.3	0.2	-	-	-
2528	16.7	5.7	81.7	27.1	10.6	0.2	0.5	-	-	-
2529	14.9	8.3	81.1	26.9	7.4	0.9	3.1	0.2	1.9	3.3
2530	31.4	28.7	120.6	61.5	32.8	6.0	19.5	-	1.4	-
2531	16.3	12.4	112.8	27.3	10.1	5.3	9.3	-	1.4	-
2532	25.1	3.8	118.7	67.2	18.9	6.0	7.2	0.2	6.6	-
2533	17.4	8.2	92.3	59.3	23.9	2.1	11.6	0.1	1.9	1.4
2534	13.4	6.5	119.0	68.6	20.8	11.3	7.6	0.4	4.4	1.6
2535	18.2	6.7	103.1	81.6	27.5	9.9	2.8	1.9	2.5	-

ที่มา: ปรับปรุงจากรายงานการสำรวจแรงงานทั่วราชอาณาจักร สำนักงานสถิติแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรี้.

จากตารางที่ 5-12 จะพบว่าแรงงานในภาคใต้จะมีการศึกษาในระดับประถมต้นมากที่สุด ทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล ตั้งแต่ ปี 2527-2535 แต่จะพบว่าสัดส่วนของการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นนั้นจะมีสัดส่วนเพิ่มมากขึ้น เช่นในเขตเทศบาลการศึกษาในระดับประถมปลาย จากปี 2527 มีจำนวน 88,300 คน ก็เพิ่มมาเป็น 144,800 คนในปี 2535 หรือการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาจากปี 2527 จำนวน 39,600 คน เพิ่มมาเป็น 59,600 คนในปี 2535 และการศึกษาในระดับวิชาชีพชั้นสูง จากปี 2527 จำนวน 13,500 คน เพิ่มมาเป็น 30,200 คนในปี 2535

สำหรับนอกเขตเทศบาลก็เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน เช่นในระดับประถมปลายปี 2527 มีจำนวน 596,600 คน เพิ่มขึ้นเป็น 1,240,800 คนในปี 2535 ระดับอาชีวศึกษาจากปี 2527 มีจำนวน 70,800 คนก็เพิ่มขึ้นเป็น 124,200 คนในปี 2535 และระดับวิชาชีพชั้นสูงจากปี 2527 มีจำนวน 8,800 คน เพิ่มขึ้นเป็น 60,100 คนในปี 2535

จะเห็นว่าระดับการศึกษาของแรงงานจะมีแนวโน้มที่สูงขึ้น แรงงานมีการศึกษากำลึงเพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่มากกว่าระดับการศึกษาที่ต่ำ เช่น เราจะเห็นว่าสัดส่วนของประชากรที่จบการศึกษาในระดับประถมต้นต่อประชากรที่จบการศึกษาในระดับประถมปลาย ปี 2527 มีค่าเท่ากับ $185.6/13.7 = 13.55$ แต่ในปี 2535 จะพบว่าสัดส่วนนี้มีค่าเท่ากับ $198.5/40.7 = 4.88$ แสดงว่าสัดส่วนของประชากรที่จบมัธยมปลายมีจำนวนมากขึ้นเมื่อเทียบกับผู้ที่จบประถมต้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแรงงานมีแนวโน้มที่ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น

เมื่อพิจารณาจากการรับแรงงานเข้าทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม จากตารางที่ 5-13 จะพบว่าแรงงานที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมภาคใต้ จะมีระดับการศึกษาส่วนใหญ่ประมาณประถมต้น ทั้งนี้เพราะกำลังแรงงานส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับนี้ แต่แนวโน้มที่โรงงานอุตสาหกรรมจะรับแรงงานที่มีการศึกษาสูงขึ้นนั้นจะมีมากขึ้น เช่นในระดับประถมปลาย เขตเทศบาล จากเดิมปี 2527 มีจำนวน 9,600 คน เพิ่มขึ้นเป็น 20,300 คน ในปี 2535 นอกเขตเทศบาลจากเดิมปี 2527 จำนวน 53,300 คน เพิ่มขึ้นเป็น 81,600 คน ในปี 2535 หรือในระดับอาชีวศึกษา ในเขตเทศบาล จากเดิมปี 2527 มีจำนวน 1,400 คน เพิ่มขึ้นเป็น 4,000 คน ในปี 2535 และนอกเขตเทศบาลจากเดิมปี 2527 จำนวน 200 คน เพิ่มขึ้นเป็น 2,800 คนในปี 2535

ดังนั้นแนวโน้มที่โรงงานอุตสาหกรรมจะรับแรงงานที่มีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น จะส่งผลให้แรงงานที่มีการศึกษาค่ำกว่าจะถูกคัดเลือกเข้าไปทำงานน้อยลง และยิ่งในระดับประถมต้นจนถึงมัธยมต้นที่สามารถทำงานในระดับเดียวกันได้ และจ่ายผลตอบแทนเท่ากัน โรงงานอุตสาหกรรมก็จะเลือกรับมัธยมต้นก่อน จากนั้นจึงเลือกเอาประถมปลายจนถึงสุดท้ายคือระดับประถมต้น ทำให้แรงงานความรู้ต่ำบางส่วนจึงไม่สามารถเข้าไปสู่ภาคอุตสาหกรรมได้

2. ระยะทางระหว่างโรงงานและที่อยู่อาศัย โรงงานส่วนใหญ่จะกระจุกตัวอยู่ในเขตอำเภอเมือง ซึ่งแรงงานที่ไม่สามารถเดินทางไป-กลับระหว่างบ้านกับโรงงานได้จะคำนึงถึงต้นทุนในการโยกย้ายเพราะการโยกย้ายงานอาจจะมีต้นทุนในการโยกย้าย(ซึ่งได้แก่ ค่าอาหาร ค่าที่พัก และค่าเดินทาง ตลอดจนค่าเสียโอกาสขณะที่กำลังรอเข้าทำงาน) สูงกว่ารายได้ที่คาดว่าจะได้รับจากภาคอุตสาหกรรมยกเว้นบางกรณีที่โรงงานมีที่พักให้กับคนงานที่อยู่ไกลสามารถพักได้จะเป็นแรงจูงใจต่อการอพยพออก

3. การสร้างงานในจังหวัดศรีสะเกษ ตั้งแต่ปี 2536 ถึงแม้ว่าแรงงานในสวนยางจะมีความต้องการอพยพไปสู่ภาคเมืองถึง 71.93 % จากกลุ่มตัวอย่างที่สำรวจ และในจำนวนนี้ต้องการไปสู่ภาคอุตสาหกรรมถึงร้อยละ 29.53 แต่จำนวนตำแหน่งงานในภาคอุตสาหกรรมของจังหวัดศรีสะเกษเพิ่มขึ้นน้อยมาก ทำให้โอกาสของการที่จะได้งานทำค่าเกือบทุกปีคือไม่ถึง 50 % มีเพียงบางปีเท่านั้นที่เกิน 50 % โดยเฉพาะปี 2536 ที่เศรษฐกิจขยายตัวประกอบกับนโยบายรัฐส่งเสริมการลงทุนในต่างจังหวัด ภาคธุรกิจจังหวัดศรีสะเกษตัวมาก การจ้างงานจึงสูงขึ้นอย่างรวดเร็วและแนวโน้มในอนาคตข้อจำกัดข้อนี้คงจะคลี่คลาย และทำให้แรงงานอพยพออกจากสวนยางมากขึ้น

4. อายุ โรงงานอุตสาหกรรมจะเลือกแรงงานที่มีวัยอยู่ในช่วง 18-40 ปี ทำให้แรงงานกรีดยางที่อายุเกินเกณฑ์นี้ถูกจำกัดการอพยพออก และจะพบว่าแรงงานกรีดยางส่วนใหญ่ในปัจจุบันมักจะมีอายุมาก(ข้อมูลจากการสังเกตและสอบถามจากเกษตรกรเจ้าของสวนและเจ้าหน้าที่กองทุนฯ) ไม่ค่อยพบคนวัยหนุ่ม-สาว เนื่องจากคนหนุ่ม-สาว เข้าสู่ภาคเมืองกันเป็นส่วนใหญ่และมีการศึกษาที่ดี เช่นระดับประโยควิชาชีพชั้นต้น (ปวช.)

5. อัตราค่าจ้าง ตามความเป็นจริงอัตราค่าจ้างที่จ่ายให้แก่แรงงานตามโรงงานอุตสาหกรรมจะอิงตามเกณฑ์อัตราค่าจ้างขั้นต่ำแต่มักจะเป็นโรงงานขนาดใหญ่ที่มีชื่อเสียงและระบบการผลิตที่ทันสมัย มีกระบวนการจัดการโรงงานที่พร้อมสมบูรณ์ ขณะที่โรงงานขนาดเล็กและเป็นลักษณะการจัดการแบบครอบครัว มีกำลังการผลิตต่ำ จะจ่ายค่าแรงที่ต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ทำให้แรงงานรับจ้างกรีดยางบางส่วนไม่อพยพออกไป เพราะคิดว่ารายได้เฉลี่ยแล้วจะไม่แตกต่างกันมากและรู้สึกไม่เป็นธรรม

6. ข้อจำกัดทางศาสนา โรงงานอุตสาหกรรมในภาคใต้ เช่นที่จังหวัดศรีสะเกษ จะมีปัญหา ของการจัดการวางแผนการผลิตที่ไม่สอดคล้องกับแรงงานบางกลุ่มที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งตามปกติโรงงานจะหยุดในวันสำคัญทางพุทธศาสนา แต่วันสำคัญทางศาสนาอิสลามจะไม่มีการหยุดให้ ทำให้กลุ่มแรงงานที่นับถือศาสนาอิสลามประหลาดปฏิบัติตามจารีตประเพณีลำบาก และเป็น ข้อจำกัดให้แรงงานรับจ้างกรีดยางที่นับถือศาสนาอิสลามซึ่งมีมากในภาคใต้ ปฏิเสธที่จะเข้าสู่โรงงานอุตสาหกรรม

จะเห็นได้ว่าในส่วนของปัจจัยดึงดูดและปัจจัยผลักดันจะมีอิทธิพลต่อกระบวนการคิด การตัดสินใจในการอพยพออกของแรงงานรับจ้างกรีดยางไปสู่ภาคอุตสาหกรรมหรือภาคเมือง โดยมี ข้อจำกัดของการอพยพออกที่เปรียบเสมือนอุปสรรคที่ทำให้การอพยพเป็นไปได้ยากยิ่งขึ้น สำหรับ ปัจจัยสำคัญที่สุดที่เป็นสาเหตุหลักของการอพยพออกก็คือ ปัจจัยทางด้านรายได้ที่จะเป็นตัวผลักดัน และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมาก โดยถ้าดูจากความรู้สึกถึงความแตกต่างของรายได้ระหว่างสอง ภาคนี้ แรงงานรับจ้างกรีดยางจำนวน 77.78 % จะรับรู้ถึงความแตกต่าง ทั้งที่เห็นว่าแตกต่างกันมากจำนวน 66.67 % และแตกต่างกันเล็กน้อยจำนวน 11.11 % โดยกลุ่มหลังนี้ยังมีความหวังในเรื่องราคาขางน่าจะดีขึ้นถ้ารัฐบาลให้ความเอาใจใส่มากกว่านี้

ดังนั้นถ้าราคาขางยังคงทรงตัวหรือเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในขณะที่อัตราค่าจ้างขึ้น ค่าปรับตัวสูงขึ้น ยังผลให้ความแตกต่างของอัตราค่าจ้างในระหว่าง 2 ภาคนี้ห่างออกไปทุกที ก็ ยิ่งจะทำให้การอพยพออกของแรงงานรับจ้างกรีดยางในสวนขางมีจำนวนมากขึ้น ประกอบกับการ ขยายตัวของอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นในต่างจังหวัด ปัญหาของการขาดแคลนแรงงานรับจ้างกรีดยางก็จะรุนแรงมากขึ้น ผลที่ตามมาจะไม่เพียงแต่กระทบต่อภาคเกษตรสวนขางเท่านั้น แต่จะส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมขางพารา และอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากขางพาราอีกด้วย